

**EUROPOS KREDITŲ PERKĖLIMO IR KAUPIMO SISTEMOS (ECTS) NACIONALINĖS KONCEPCIJOS
PARENGIMAS: KREDITŲ HARMONIZAVIMAS IR MOKYMO SI PASIEKIM AIS GRINDŽIAMŲ
STUDIJŲ PROGRAMŲ METODIKOS KŪRIMAS BEI DIEGIMAS
VP1-2.2-ŠMM-08-V-01-001**

**SOCIALINIO DARBO STUDIJŲ KRYPTIES PROFESINIO LAUKO
TYRIMO REZULTATAI: GAIRĖS STUDIJŲ PROGRAMOMS ATNAUJINTI**

Ataskaitą rengė:
Prof. dr. Arūnas Poviliūnas
Dr. Vida Beresnevičiūtė
Dr. Rūta Žiliukaitė
Živilė Leonavičiūtė
Laura Varnauskaitė
Ina Knyvaitė
Vaida Dągytė
Dovilė Savičiūtė

Vilnius
2010

TURINYS

1. TYRIMO METODIKA	4
2. PROFESINĖS VEIKLOS DOKUMENTŲ ANALIZĖ	5
1 lentelė. Socialinio darbo studijų krypties dokumentai	5
2 lentelė. Socialinio darbo studijų krypties kompetencijų sąrašas (1 versija).....	6
3 lentelė. Socialinio darbo studijų krypties kompetencijų sąrašas (2 versija).....	10
4 lentelė. Socialinio darbo studijų krypties kompetencijų sąrašas (3 versija).....	12
3. DARBDAVIŲ KIEKYBINIO TYRIMO REZULTATAI	15
3.1. INFORMACIJA APIE APKLAUSĄ	15
3.2. INFORMACIJA APIE ĮMONES/ĮSTAIGAS, KURIŲ DARBUOTOJAI BUVO APKLAUSTI	15
5 lentelė. Pagrindinė įmonės/įstaigos veiklos sritis.....	15
6 lentelė. Sektorius, kuriame veikia įmonė	16
7 lentelė. Įmonės/įstaigos dydis.....	16
8 lentelė. Įmonės/įstaigos buveinė.....	16
3.3. RESPONDENTŲ CHARAKTERISTIKOS	16
9 lentelė. Darbdavių pareigos	16
10 lentelė. Darbuotojų baigta studijų programa	16
11 lentelė. Darbuotojų baigta aukštoji mokykla.....	16
12 lentelė. Darbuotojų studijų baigimo metai	17
13 lentelė. Darbuotojų laikas, dirbtas įmonėje	17
3.4. AUKŠTOJOJE MOKYKLOJE ĮGYTO PASIRENGIMO DARBUI ĮMONĖJE/ĮSTAIGOJE VERTINIMAS	17
14 lentelė. Aukštojoje mokykloje įgyto pasirengimo darbui vertinimas.....	17
15 lentelė. Aukštojoje mokykloje įgyto pasirengimo darbui vertinimas pagal respondentų charakteristikas (vidurkiai).....	17
3.5. DALYKINIŲ GEBĖJIMŲ IR ĮGŪDŽIŲ, KURIE REIKALINGI PROFESINEI VEIKLAI, VERTINIMAS	18
16 lentelė. Dalykinių gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai vertinimas (proc.)	18
17 lentelė. Dalykinių gebėjimų ir įgūdžių lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (proc.)	20
18 lentelė. Kiti respondentų įvardinti dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai bei jų lygmens vertinimas	23
19 lentelė. Dalykinių gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai ir lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (vidurkiai).....	23
20 lentelė. Profesinio bakalauro, bakalauro ir magistrantūros programas pabaigusiu darbuotojų dalykinių gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai vertinimo palyginimas (vidurkiai).....	25
21 lentelė. Profesinio bakalauro, bakalauro ir magistrantūros programas pabaigusiu darbuotojų dalykinių gebėjimų ir įgūdžių lygmens, kurį (darbuotojas) turėjo pradėjęs dirbti, vertinimo palyginimas (vidurkiai).....	28
3.6. BENDRŲJŲ GEBĖJIMŲ IR ĮGŪDŽIŲ, KURIE REIKALINGI PROFESINEI VEIKLAI, VERTINIMAS	32
22 lentelė. Bendrųjų gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai vertinimas (proc.)	32
23 lentelė. Bendrųjų gebėjimų ir įgūdžių lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (proc.)	33
24 lentelė. Bendrųjų gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai bei lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (vidurkiai).....	34

4. PROFESINIO LAUKO TYRIMO KOKYBINĖ DALIS	36
4.1. FOKUSUOTŲ DISKUSIJŲ GRUPIŲ SU ABSOLVENTAIS DUOMENŲ ANALIZĖ	36
4.1.1. Informacija apie fokusuotų diskusijų grupes	36
4.1.2. Fokusuotų diskusijų grupių duomenų analizė	36
4.2. DALINAI STRUKTŪRUOTŲ INTERVIU SU DARBDAVIAIS DUOMENŲ ANALIZĖ	45
4.2.1. Informacija apie interviu	45
4.2.2. Bendros pastabos dėl kompetencijų sąrašų	45
4.2.3. Dalykinių kompetencijų vertinimas	45
26 lentelė. Dalykinių kompetencijų sąrašo vertinimas.....	47
4.2.4. Bendrųjų kompetencijų vertinimas	64
27 lentelė. Bendrųjų kompetencijų sąrašo vertinimas.....	64
4.2.5. Rekomendacijos studijų programų atnaujinimui	68
28 lentelė. Rekomendacijos studijų programų atnaujinimui.....	68

1. TYRIMO METODIKA

Profesinės veiklos tyrimo tikslas – aukštųjų mokyklų studijų programų atnaujinimui sudaryti 8 studijų krypčių – anglų filologijos, dailės, muzikos, informatikos, chemijos, socialinio darbo, medicinos ir visuomenės sveikatos - absolventų profesinėje veikloje reikalingų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašą.

Tyrimo taikyti metodai: dokumentų analizė, apklausa, fokusuotų diskusijų grupės, kokybiniai interviu.

Tyrimą atliko grupė, sudaryta iš:

- 1) profesinio lauko tyrimo ekspertų, parengusių tyrimo metodiką, suformavusių ir parengusių darbui tyrėjų komandą, koordinavusių tyrimo atlikimą ir techninių ataskaitų parengimą.
- 2) profesinio lauko tyrėjų, atsakingų už profesinės veiklos duomenų surinkimą ir pirminių jų apdorojimą.
- 3) profesinio lauko tyrėjų – dalykinių grupių atstovų, dalyvavusių rengiant kompetencijų sąrašus, organizuojant fokusuotų diskusijų grupes, sisteminant ir apibendrinant tyrimo duomenis.
- 4) tyrėjų-profesinio lauko atstovų, tarpininkavusių surandant darbdavius-ekspertus, su kuriais buvo atliekami kokybiniai interviu, ir konsultavusių sisteminant ir apibendrinant surinktus tyrimo duomenis.

Tyrimą sudarė keturi etapai:

1. Pirmame etape, išanalizavus dokumentus, susijusius su 8 studijų krypčių absolventų profesine veikla, buvo parengti pradiniai dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašai. Šie sąrašai buvo pataisyti ir patikslinti pagal profesinio lauko tyrėjų-dalykinių grupių atstovų pastabas, o dar vėliau – Tuning ekspertų, iš užsienio universitetų, pastabas. Socialinio darbo kompetencijų sąrašo sudarymo proceso tarpiniai ir galutiniai rezultatai pristatomi šios ataskaitos 2 skyriuje..
2. Antrame etape, panaudojant parengtą dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašą, buvo atlikta darbdavių apklausa. Šios apklausos tikslas – išsiaiškinti Lietuvos darbdavių nuostatas apie įmonėse dirbančių aukštųjų mokyklų absolventų, baigusių 8 studijų krypčių programas, bendrąsias ir dalykines kompetencijas.. Šiame etape darbdaviai apklausti taikant standartizuotą klausimyną, derinant tiesioginio interviu ir apklausos internetu metodą. Darbdavių apklausą pagal profesinės veiklos tyrimo ekspertų parengtą metodiką atliko UAB „Factus dominus“. Išsamesnė informacija apie socialinio darbo studijų programų absolventų darbdavių apklausą ir apklausos rezultatai pateikiami šios ataskaitos 3 skyriuje.
3. Trečiame etape, buvo surengtos fokusuotų diskusijų grupės su 8 studijų krypčių programų absolventais. Diskusijose dalyvavo tik studijų programų, kurias numatyta atnaujinti šiame ECTS projekte, absolventai. Diskusijų tikslas – atskleisti absolventų nuomones apie dalykines ir bendrąsias kompetencijas, kurias jie įgijo studijų metu, tam tikrų profesinės veiklos žinių ir įgūdžių poreikį ar trūkumą, jų pasiūlymus, kaip atnaujinti jų pabaigtas studijų programas. Socialinio darbo studijų programų absolventų diskusijų grupių duomenų analizė pateikta 4 ataskaitos skyriuje.
4. Ketvirtame etape buvo atlikti kokybiniai interviu su darbdaviais-ekspertais. Šių interviu paskirtis – aptarti su darbdaviais kiekybinės darbdavių apklausos rezultatus bei sužinoti darbdavių pasiūlymus, kaip atnaujinti studijų programas. Kokybinių interviu duomenų analizės lentelės pateiktos 5 ataskaitos skyriuje.

Atliekant profesinio lauko tyrimą, kiekvienos studijų krypties programos, absolventų profesinė veikla ir kiti susiję aspektai analizuoti atskirai. Tyrimo rezultatų apžvalga pateikia gaires studijų programoms atnaujinti.

2. PROFESINĖS VEIKLOS DOKUMENTŲ ANALIZĖ

Pirmas profesinės veiklos lauko analizės etapas – socialinio darbo studijų krypties absolventų profesinė veikla susijusių dokumentų analizė.

1 lentelė. Socialinio darbo studijų krypties dokumentai

Nr.	Dokumento pavadinimas	Nuoroda į dokumentą	Pastabos
1.	Atvira informavimo, konsultavimo, orientavimo sistema (AIKOS) (<i>internetinė svetainė</i>)	www.aikos.smm.lt/aikos/programos.htm arba www.aikos.smm.lt/aikos/index.htm (bendroji paieška) [žiūrėta 2010.02.17]	Analizuoti Lietuvos aukštųjų mokyklų trijų studijų rūšių (profesinio bakalauro, bakalauro, magistrantūros) socialinio darbo krypties studijų programų aprašai
2.	Dėl socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikacinių reikalavimų, socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos bei socialinių darbuotojų atestacijos tvarkos aprašų patvirtinimo// Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija// 2006.	www.socmin.lt/index.php?885299632	Patvirtinta Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-92
3.	Lietuvos profesijų klasifikatorius (LPK) (<i>internetinė svetainė</i>)	http://82.135.219.213/mod/klasifikatorius/?p=0_8 [žiūrėta 2010.02.19]	Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ekspertų darbo grupė. Grupės vadovė B. Kindurienė. Analizuoti įvairių specializacijų socialinio darbuotojo profesijų aprašai
4.	Socialinio darbo krypties studijų reglamentas// Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija // 2008.	www.smm.lt/smt/st_org/docs/st_regl/Soc%20darbas%20akt.pdf	Patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 9 d. įsakymu Nr. ISAK-980
5.	Socialinio darbo magistro studijų krypties savianalizės suvestinė I tomas// Vilniaus pedagoginis universitetas// 2005.		Savianalizės grupės vadovė doc. dr. V. Indrašienė. Vidinis VPU dokumentas.
6.	Socialinio darbuotojo rengimo standartas// Profesinio mokymo metodikos centras// 2008.	www.scribd.com/doc/42527460/Socialinio-darbuotojo-standartas	Patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ir Socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2008 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-1872/A1-209
7.	Socialinių paslaugų katalogas// Lietuvos Respublikos Socialinės	www.socmin.lt/index.php?885299632	Patvirtinta Lietuvos Respublikos Socialinės

	apsaugos ir darbo ministerija// 2006.		apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-93
8.	The National Occupational Standards for Social Work// Northern Ireland Social Care Council// January 2003.	www.niscc.info/content/uploads/nos_socwork.pdf [žiūrėta 2010.02.25]	
9.	The National Occupational Standards for Social Work// Topss UK Partnership// May 2002.	www.york.ac.uk/depts/spsw/socialwork/practice/documents/3S_WNOSdocpdf/fileseditionApr04.pdf [žiūrėta 2010.02.23]	
10.	Vishanthie Sewpaul (IASSW Chair) and David Jones (IFSW Co-Chair)// Global standards for the education and training of the social work profession// Adopted at the General Assemblies of IASSW and IFSW// Adelaide, Australia, 2004.	www.ifsw.org/cm_data/GlobalSocialWorkStandards2005.pdf [žiūrėta 2010.02.23]	

Išanalizavus dokumentus, susijusius su socialinio darbo studijų krypties absolventų profesine veikla, buvo parengtas pirminis šio veiklos lauko kompetencijų sąrašas, kurį sudarė 110 dalykinių kompetencijų, 15 bendrųjų kompetencijų bei 25 socialiniam darbuotojui priskiriamos savybės. Parengtą kompetencijų sąrašą toliau svarstė socialinio darbo grupės atstovai-tyrėjai.

2 lentelė. Socialinio darbo studijų krypties kompetencijų sąrašas (1 versija)

Kompetencijos Nr.	Kompetencija
Dalykinės kompetencijos	
<i>I. Socialinės paramos poreikio nustatymas</i>	
1.	Gebėti organizuoti bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikio tyrimą
2.	Gebėti rinkti informaciją apie bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikį
3.	Gebėti pasitelkti socialinės paramos pareiškėjo aplinką renkant informaciją apie socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikį
4.	Gebėti telkti specialistus įvertinti asmens, šeimos ir bendruomenės socialinės pagalbos poreikį
5.	Gebėti sisteminti informaciją apie bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikį
6.	Gebėti vertinti informaciją apie bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikį
7.	Gebėti apibrėžti bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikį
8.	Gebėti identifikuoti teisinių ir procedūrinių/administracinių intervencijų poreikį
9.	Gebėti formuluoti ir pateikti socialinės paramos tyrimo išvadas ir rekomendacijas
10.	Gebėti rinkti ir kaupti informaciją apie socialinės rizikos grupių problemas ir jų socialinę aplinką
11.	Išmanyti informacijos apie bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikį rinkimo metodus
12.	Išmanyti informacijos apie bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikį vertinimo metodus
<i>II. Bendravimas ir bendradarbiavimas su klientu ir socialiniais partneriais</i>	
13.	Gebėti įvertinti, minimizuoti ir kontroliuoti klientų ar probleminės situacijos keliamą pavojų socialinių darbuotojų, paslaugų teikėjų ir kitų asmenų atžvilgiu
14.	Gebėti plėtoti ir palaikyti ryšius su socialinės paramos pareiškėju ir jo aplinka
15.	Gebėti atstovauti asmens, šeimos ar bendruomenės interesams
16.	Gebėti informuoti socialinės paramos pareiškėją apie įmonės, įstaigos ar organizacijos teikiamą socialinę pagalbą
17.	Gebėti konsultuoti klientus jų teisių ir pareigų klausimais
18.	Gebėti nustatyti socialinės paramos pareiškėjo galimybes spręsti savo socialines problemas

19.	Gebėti numatyti socialinės paramos pareiškėjo įtraukimo į teikiamos pagalbos procesą būdus
20.	Gebėti pateikti socialinės paramos pareiškėjui alternatyvius problemų sprendimo būdus
21.	Gebėti padėti socialinės paramos pareiškėjui pasinaudoti turima informacija ir dokumentais
22.	Gebėti surinkti arba padėti surinkti socialinės paramos pareiškėjui paramai gauti būtinus dokumentus
23.	Gebėti pildyti paramai gauti reikiamus dokumentus
24.	Gebėti įgalinti socialinės paramos pareiškėjus dalyvauti sprendimų priėmimo procese
25.	Gebėti parinkti ir taikyti tinkamus socialinio darbo metodus
26.	Gebėti plėtoti ir palaikyti ryšius su įvairiomis įstaigomis, organizacijomis ir bendruomenės institucijomis
27.	Gebėti informuoti atsakingus asmenis ir socialinius partnerius apie bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros poreikį
28.	Gebėti taikyti vidinės ir išorinės komunikacijos modelius ir priemones
29.	Gebėti analizuoti ir vertinti bendradarbiavimo su socialinės paramos pareiškėjo aplinka ir socialiniais partneriais procesą ir rezultatus
30.	Išmanyti socialinius ir psichologinius asmenybės ypatumus
31.	Išmanyti socialinio darbo konsultavimo metodus
32.	Išmanyti bendradarbiavimo su socialinės paramos pareiškėjo aplinka ir socialiniais partneriais principus
33.	Išmanyti kitų profesijų atstovų veiklos ypatumus
34.	Išmanyti ir taikyti konfliktų sprendimo metodus ir būdus
<i>III. Socialinės paramos planavimas, organizavimas ir teikimas</i>	
35.	Gebėti telkti žmogiškuosius, finansinius ir kitus galimus išteklius socialinėms problemoms spręsti
36.	Gebėti numatyti bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros galimybes, priemones ir rezultatus
37.	Gebėti parengti socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros teikimo programą
38.	Gebėti teikti alternatyvias socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros modelius
39.	Gebėti telkti socialinius partnerius ir kitus specialistus įvertinti paramos modelio tinkamumą
40.	Gebėti parinkti optimalų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros modelį
41.	Gebėti įtraukti socialinius partnerius į socialinės paramos pareiškėjo problemų sprendimą
42.	Gebėti pasitelkti socialinės paramos pareiškėjo aplinką organizuojant paramą
43.	Gebėti parinkti ir taikyti tinkamus socialinio darbo metodus
44.	Gebėti inicijuoti socialinės paramos teikimą
45.	Gebėti atliepti ir patenkinti gyvybinius socialinės paramos pareiškėjo poreikius
46.	Gebėti organizuoti, prižiūrėti ir koordinuoti mažesnės kompetencijos socialinių darbuotojų ir savanorių veiklą
47.	Gebėti parengti pranešimus ir dokumentus reikalingus priimant sprendimus
48.	Gebėti plėtoti socialinį teisingumą bendruomenėse ir visuomenėse
49.	Išmanyti socialinės paramos planavimo metodus ir etapus
50.	Išmanyti kliento įgalinimo metodikas
51.	Išmanyti ir taikyti konfliktų sprendimo metodus ir būdus
<i>IV. Socialinės paramos teikimo vertinimas</i>	
52.	Gebėti kontroliuoti bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kokybę
53.	Gebėti vertinti bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros taikomų pagalbos priemonių efektyvumą
54.	Gebėti koreguoti bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros teikimo procesą ir rezultatus
55.	Gebėti telkti socialinius partnerius ir kitus specialistus įvertinti suteiktų ir teikiamų pagalbos priemonių efektyvumą
56.	Gebėti rinkti informaciją apie asmens ar šeimos motyvacijos pokyčius bei pasiektus rezultatus
57.	Gebėti vertinti asmens ar šeimos motyvacijos pokyčius bei pasiektus rezultatus
58.	Gebėti rengti ataskaitas apie suteiktų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros procesą ir

	rezultatus
59.	Gebėti teikti išvadas ir pasiūlymus dėl geresnės paslaugų kokybės
60.	Gebėti vertinti mažesnės kompetencijos socialinių darbuotojų ir savanorių veiklą
<i>V. Reabilitacija ir socialinių problemų prevencija</i>	
61.	Gebėti identifikuoti socialinės atskirties (rizikos) grupes
62.	Gebėti organizuoti ir vykdyti kompleksinę socialinės paramos pareiškėjo reabilitaciją
63.	Gebėti sudaryti sąlygas socialinės paramos pareiškėjui ugdyti socialinius gebėjimus
64.	Gebėti sudaryti sąlygas socialinės paramos pareiškėjui atstatyti socialinius gebėjimus
65.	Gebėti sudaryti sąlygas socialinės paramos pareiškėjui palaikyti socialinius ryšius su visuomene
66.	Gebėti organizuoti užimtumą ir dalyvavimą bendrajame bei profesiniame mokyme
67.	Siekti daryti įtaką socialinei politikai, prisidėti prie socialinės apsaugos sistemos vystymo
68.	Domėtis socialinių problemų prevencijos projektais
69.	Gebėti kurti informacinius komunikavimo tinklus
70.	Gebėti inicijuoti ir plėtoti socialinės paramos tinklų veiklą
71.	Gebėti inicijuoti ir formuoti savipagalbos grupių veiklą
72.	Gebėti inicijuoti ir plėtoti savanorių veiklą
73.	Gebėti rengti ir inicijuoti socialinių paslaugų programas, socialines akcijas
74.	Suprasti socialinių paslaugų įstaigų ir jų tinklų, projektų ir programų vadybą
75.	Išmanyti socialinio funkcionavimo stiprinimo metodus
76.	Išmanyti prevencijos galimybes ir būdus
<i>VI. Teisinio, politinio, ekonominio, socialinio ir profesinio konteksto išmanymas</i>	
77.	Gebėti analizuoti visuomenės socialinę, ekonominę ir politinę struktūrą ir raidą
78.	Gebėti nustatyti socialinių visuomenės problemų priežastis
79.	Gebėti prognozuoti socialinių visuomenės problemų atsiradimą ir mastą
80.	Domėtis politiniais sprendimais dėl socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros praktikos
81.	Gebėti vertinti politinius sprendimus dėl socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros praktikos
82.	Gebėti suprasti socialinio darbo paskirties, tikslų, turinio ir metodų pokyčius
83.	Gebėti spręsti sociopedagogines, sociokultūrinės, teisinės, vadybines problemas
84.	Gebėti dirbti multi-discipliniškoje, multi-organizacinėje komandoje
85.	Laikytis Lietuvos socialinių darbuotojų etikos kodekso nuostatų
86.	Išmanyti socialinių paslaugų teikimą reglamentuojančius dokumentus
87.	Išmanyti Lietuvos socialinės apsaugos sistemą reglamentuojančius dokumentus
88.	Išmanyti Europos Sąjungos ir kitų šalių pažangias socialinės paramos sistemas
89.	Išmanyti žmogaus teises reglamentuojančius dokumentus
90.	Išmanyti istorinį socialinio darbo profesijos kontekstą, šiuolaikines socialines problemas
91.	Išmanyti socialinio ir ekonominio teisingumo užtikrinimo būdus
92.	Išmanyti skirtingas humanitarinės ir socialinės veiklos sritis ir socialinio darbuotojo veiklą socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, švietimo, teisėsaugos ir kitose sistemose
<i>VII. Profesinės veiklos tobulinimas ir plėtotė</i>	
93.	Gebėti priimti savarankiškus sprendimus praktinėje veikloje
94.	Domėtis socialinio darbo srities pasiekimais
95.	Gebėti kurti ir plėtoti naujas socialines paslaugas, inovacinius pagalbos metodus
96.	Gebėti perimti pažangią Lietuvos ir kitų šalių socialinio darbo patirtį
97.	Gebėti rengti socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos programas
98.	Gebėti rengti rekomendacijas socialinio darbo praktikos tobulinimui
99.	Gebėti sisteminti socialinio darbo praktiką ir skleisti ją visuomenėje
100.	Gebėti taikyti pažangius mokymosi metodus
101.	Gebėti parinkti ir taikyti socialinių mokslų metodologiją socialinio darbo plėtrai
102.	Gebėti reflektuoti savo profesinę veiklą
103.	Išmanyti pažangius mokymosi metodus
<i>VIII. Mokslinė taikomoji veikla</i>	
104.	Gebėti atlikti nesudėtingus mokslinius taikomuosius tyrimus ir parengti tyrimų ataskaitas
105.	Gebėti atlikti sisteminius mokslinius taikomuosius tyrimus ir eksperimentus

106.	Gebėti taikyti įvairių mokslinių tyrimų rezultatus
107.	Išmanyti socialinės gerovės modelius, socialinio darbo teorijas ir metodus
108.	Išmanyti kiekybinių ir kokybinių tyrimų metodologijas, metodus ir jų taikymą
109.	Publikuoti savo mokslinių tyrimų ir taikomosios mokslinės veiklos rezultatus šalies ir užsienio mokslo žurnaluose, periodiniuose ir kituose leidiniuose, pristatyti juos mokslinėse konferencijose
110.	Parinkti įvairius tyrimo metodus, organizuoti tyrimą vadovaujantis tyrimo ir socialinio darbo etikos principais
Bendrosios kompetencijos	
1.	Gebėti dirbti komandoje
2.	Gebėti vadovauti
3.	Gebėti naudotis informacinėmis technologijomis
4.	Gebėti kurti saugią bendravimo ir konsultavimo aplinką
5.	Gebėti kritiškai, analitiškai ir sistemiškai mąstyti
6.	Profesinio bendravimo įgūdžiai
7.	Profesinės kompetencijos tobulinimas
8.	Matematinis raštingumas
9.	Gebėti nuosekliai reikšti savo mintis
10.	Retorikos ir oratorinio meno pagrindai
11.	Imlumas naujovėms
12.	Gebėti mokytis visą gyvenimą
13.	Diskretiškumas
14.	Taisyklinga kalba reikšti savo mintis žodžiu ir raštu
15.	Savarankiškumas
<i>Savybės</i>	
1.	Atsakingumas
2.	Darbštumas
3.	Dėmesingumas
4.	Drąsa
5.	Empatija
6.	Geranoriškumas
7.	Greita orientacija
8.	Humaniškumas
9.	Iniciatyvumas
10.	Komunikabilumas
11.	Kruopštumas
12.	Kūrybiškumas
13.	Lankstumas
14.	Objektyvumas
15.	Operatyvumas
16.	Optimizmas
17.	Organizuotumas
18.	Pagarba klientui
19.	Pareigingumas
20.	Pasitikėjimas klientu
21.	Pilietiškumas
22.	Ryžtas
23.	Sąžiningumas
24.	Taktiškumas
25.	Tolerantiškumas

Socialinio darbo dalykinės grupės atstovai-tyrėjai pateikė siūlymus, kurias kompetencijas būtų galima apjungti, patikslinti ar visiškai atsisakyti. Atsižvelgus į dalykinės grupės atstovų-tyrėjų pastabas bei pasiūlymus, kompetencijų sąrašas buvo patikslintas. Antrąją socialinio darbo studijų krypties

kompetencijų sąrašo versiją sudarė 52 dalykinės kompetencijos bei 17 bendrųjų kompetencijų (sąrašė taip pat paliktos socialiniam darbuotojui priskiriamos savybės).

3 lentelė. Socialinio darbo studijų krypties kompetencijų sąrašas (2 versija)

Kompetencijos Nr.	Kompetencija
Dalykinės kompetencijos	
<i>I. Tiesioginis darbas su klientu (kliento sistema)</i>	
1.	Gebėti užmegzti ir palaikyti su klientu (kliento sistema) abipusio pasitikėjimo santykį
2.	Gebėti bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu
3.	Gebėti įsigilinti į konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą
4.	Pasitelkiant specialybės žinias, gebėti suprasti kliento (kliento sistemos) situaciją ir identifikuoti problemas
5.	Gebėti atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti
6.	Vadovaujantis pagrįsta kliento (kliento sistemos) situacijos analize, gebėti išvystyti tinkamiausią pagalbos strategiją
7.	Išmanyti įvairius socialinio darbo su klientais metodus ir gebėti juos taikyti
8.	Gebėti konsultuoti klientą (kliento sistemą), vadovaujantis tinkamomis konsultacinėmis koncepcijomis ir technikomis
9.	Gebėti pagalbos procesą vystyti taip, kad klientas (kliento sistema) būtų įgalinamas savarankiškam gyvenimui
10.	Darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)
11.	Darbe su klientu (kliento sistema) gebėti mobilizuoti reikiamus resursus – kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.
12.	Gebėti apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais
13.	Gebėti atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija
14.	Gebėti dokumentuoti pagalbos klientui (kliento sistemai) procesus
15.	Gebėti reflektuoti ir vertinti savo darbo su klientu (kliento sistema) procesą
<i>II. Socialinės pagalbos planavimas ir organizavimas</i>	
16.	Gebėti telkti savo organizacijos resursus, reikalingus pagalbos planavimui, organizavimui, tobulinimui
17.	Planuojant ir organizuojant pagalbą efektyviai telkti ir panaudoti žmogiškuosius, finansinius ir kitus resursus
18.	Gebėti kurti ir plėtoti inovatyvias socialinės pagalbos strategijas
19.	Gebėti dirbti komandose bei joms vadovauti
20.	Gebėti dirbti grupėse bei joms vadovauti
21.	Gebėti valdyti komunikacijos ir sprendimų priėmimo procesus
22.	Gebėti spręsti socialinės pagalbos problemas, vadovaujantis vadybos teorija ir praktika
23.	Gebėti vadovauti socialinių padėjėjų ir savanorių veiklai
24.	Gebėti dirbti kartu su kitų pagalbos profesijų atstovais – tarpdisciplininėje aplinkoje
25.	Gebėti inicijuoti ir plėtoti savivalbos grupių ir judėjimų veiklą
26.	Gebėti efektyviai dirbti su informacija ir dokumentacija
27.	Gebėti vertinti pagalbos kokybę ir ją tobulinti
28.	Gebėti siūlyti socialinių problemų prevencijos programas bei jas įgyvendinti
29.	Išmanyti valstybės socialinės pagalbos ir kitą susijusią teisinę bazę bei gebėti ja naudotis organizuojant pagalbą
30.	Išmanyti valstybės socialinės pagalbos administravimo aparatą – institucijų atsakomybes, kompetencijų ribas, pavaldumo ryšius, bendradarbiavimo tinklus etc.
31.	Išmanyti žmogaus teises reglamentuojančius dokumentus ir jais vadovautis savo praktikoje
32.	Gebėti dirbti multikultūrinėje aplinkoje
33.	Gebėti taikyti Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų socialinės apsaugos juridinę bazę

<i>III. Pokyčių bendruomenėje ir visuomenėje inicijavimas bei valdymas</i>	
34.	Gebėti suvokti ir analizuoti (pasitelkiant teorijas) visuomenėje vykstančius socialinius procesus ir numatyti jų įtaką socialinės pagalbos sričiai
35.	Gebėti išvelgti (bendruomenėje, visuomenėje) socialinės pagalbos poreikį bei gebėti siūlyti veiksmingas pagalbos strategijas, vadovaujantis darnios raidos principais
36.	Gebėti veiksmingai atstovauti socialinės pagalbos klientų ar jų grupių teises ir interesus
37.	Gebėti telkti vietos bendruomenę bei įgalinti ją pagalbos veiklai
38.	Gebėti profesionaliai paremti iniciatyvas ir judėjimus, siekiančius mažinti socialinę atskirtį bei užtikrinančius socialinę teisingumą
39.	Gebėti kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį
40.	Gebėti konstruktyviai ir inovatyviai spręsti konfliktus tarp klientų praktikuojamos gyvensenos ir visuomenės norminių reikalavimų
41.	Atpažinti diskriminacijos apraiškas ir gebėti siūlyti bei taikyti jos įveikos strategijas
<i>IV. Profesinės veiklos tobulinimas ir plėtotė</i>	
42.	Gebėti kritiškai reflektuoti socialinio darbo profesijos etikos standartus, teisinę bazę, vaidmenį visuomenėje
43.	Gebėti veiksmingai dalyvauti profesiniuose ir tarp profesiniuose diskursuose, siekiant socialinio darbo profesijos vystymo
44.	Išmanyti socialinio darbo profesijos istorinę raidą ir gebėti kritiškai reflektuoti aktualias profesijos tendencijas
45.	Gebėti reflektuoti savo profesinį veikimą, pasitelkiant teorinį žinojimą bei kolegialaus konsultavimosi galimybes
46.	Gebėti nustatyti savo profesinio veikimo tobulinimo poreikį ir jį tenkinti atliepiant aktualias profesijos tendencijas ir laikantis mokymosi visą gyvenimą principo
<i>V. Mokslinė tiriamoji veikla</i>	
47.	Gebėti analizuoti socialines problemas, pasitelkiant tarpdisciplininį požiūrį ir specialybės teorijas
48.	Gebėti analizuoti mokslinius tyrimus, juos interpretuoti, vertinti ir pasitelkti savo profesiniam veikimui
49.	Gebėti išvystyti tyrimo dizainą saviems tyrimams
50.	Gebėti taikyti kiekybinių ir kokybinių tyrimų metodologijas ir metodus
51.	Gebėti analizuoti savojo tyrimo duomenis bei pasitelkti juos pagalbos veiklos vystymui ar tobulinimui
52.	Gebėti tinkamai viešinti ir publikuoti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos rezultatus
Bendrosios kompetencijos	
1.	Gebėjimas analizuoti ir sisteminti
2.	Gebėjimas organizuoti ir planuoti
3.	Bendravimas žodžiu ir raštu gimtąja kalba
4.	Užsienio kalbos žinios
5.	Gebėjimas naudotis informacinėmis technologijomis
6.	Informacijos apdorojimo įgūdžiai (gebėjimas rasti ir analizuoti informaciją iš skirtingų šaltinių)
7.	Kritinės ir savikritinės savybės
8.	Tarpasmeniniai gebėjimai
9.	Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje
10.	Gebėjimas žinias taikyti praktikoje
11.	Gebėjimas mokytis
12.	Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų
13.	Lyderystė/vadovavimas
14.	Kitų šalių kultūrų ir papročių supratimas
15.	Gebėjimas dirbti savarankiškai
16.	Projektų rengimas ir jų vadyba
17.	Iniciatyvumas ir verslumas
<i>Savybės</i>	
1.	Atsakingumas

2.	Darbštumas
3.	Dėmesingumas
4.	Diskretiškumas
5.	Drąsa
6.	Empatija
7.	Geranoriškumas
8.	Greita orientacija
9.	Humaniškumas
10.	Iniciatyvumas
11.	Komunikabilumas
12.	Kruopštumas
13.	Kūrybiškumas
14.	Lankstumas
15.	Objektyvumas
16.	Operatyvumas
17.	Optimizmas
18.	Organizuotumas
19.	Pagarba klientui
20.	Pareigingumas
21.	Pasitikėjimas klientu
22.	Pilietiškumas
23.	Ryžtas
24.	Sąžiningumas
25.	Taktiškumas
26.	Tolerantiškumas

Atsižvelgus į Tuning ekspertų rekomendacijas, buvo parengtas galutinis kompetencijų sąrašas, kuris buvo naudojamas darbdavių apklausoje. Galutinį socialinio darbo studijų krypties kompetencijų sąrašą sudarė 38 dalykinės kompetencijos bei 31 bendroji kompetencija.

4 lentelė. Socialinio darbo studijų krypties kompetencijų sąrašas (3 versija)

Kompetencijos Nr.	Kompetencija
Dalykinės kompetencijos	
1.	Gebėjimas užmegzti ir palaikyti abipusio pasitikėjimo santykį su klientu (kliento sistema)
2.	Gebėjimas bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu
3.	Gebėjimas išigilinti į konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą
4.	Gebėjimas nustatyti kliento (kliento sistemos) poreikius ir vystyti pagalbos strategiją ir procesą taip, kad klientas (kliento sistema) būtų įgalinamas savarankiškam gyvenimui
5.	Gebėjimas atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti
6.	Įvairių socialinio darbo su klientais metodų išmanymas ir gebėjimas juos taikyti
7.	Gebėjimas konsultuoti klientą (kliento sistemą), vadovaujantis tinkamomis konsultacinėmis koncepcijomis ir technikomis
8.	Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)
9.	Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) mobilizuoti reikiamus išteklius – kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.
10.	Gebėjimas apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais
11.	Gebėjimas atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija
12.	Gebėjimas dokumentuoti pagalbos klientui (kliento sistemai) procesus
13.	Gebėjimas reflektuoti ir vertinti savo darbo su klientu (kliento sistema) procesą
14.	Gebėjimas naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais ištekliais, siekiant

	organizuoti ir tobulinti socialinę pagalbą
15.	Gebėjimas kurti ir plėtoti inovatyvias socialinės pagalbos strategijas
16.	Gebėjimas vadovauti socialinių padėjėjų ir savanorių veiklai
17.	Gebėjimas dirbti kartu su kitų profesijų atstovais tarpdisciplininėje aplinkoje
18.	Gebėjimas inicijuoti ir plėtoti savivalbos grupių ir judėjimų veiklą
19.	Gebėjimas vertinti socialinės pagalbos kokybę ir ją tobulinti
20.	Gebėjimas inicijuoti ir įgyvendinti socialinių problemų prevencijos programas
21.	Gebėjimas taikyti valstybės socialinės pagalbos ir kitą susijusią teisinę bazę bei ja naudotis organizuojant pagalbą
22.	Gebėjimas taikyti Europos sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų socialinės apsaugos teisinę bazę
23.	Valstybės socialinės pagalbos administravimo aparato– institucijų atsakomybės, kompetencijų ribų, pavaldumo ryšių, bendradarbiavimo tinklų ir pan. – išmanymas
24.	Žmogaus teises reglamentuojančių dokumentų išmanymas ir gebėjimas jais vadovautis savo praktikoje
25.	Gebėjimas suvokti ir analizuoti (pasitelkiant teorijas) visuomenėje vykstančius socialinius procesus ir numatyti jų įtaką socialinės pagalbos sričiai
26.	Gebėjimas išvelgti (bendruomenėje, visuomenėje) socialinės pagalbos poreikį bei gebėti siūlyti veiksmingas pagalbos strategijas, vadovaujantis darnios raidos principais
27.	Gebėjimas telkti vietos bendruomenę bei įgalinti ją pagalbos veiklai
28.	Gebėjimas veiksmingai atstovauti socialinės pagalbos klientų ar jų grupių teises ir interesus
29.	Gebėjimas profesionaliai paremti iniciatyvas ir judėjimus, siekiančius mažinti socialinę atskirtį ir diskriminaciją bei užtikrinančius socialinį teisingumą
30.	Gebėjimas kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį
31.	Gebėjimas kritiškai reflektuoti socialinio darbo profesijos etikos standartus, teisinę sistemą, vaidmenį visuomenėje
32.	Socialinio darbo profesijos istorinės raidos išmanymas ir gebėjimas kritiškai reflektuoti aktualias profesijos tendencijas
33.	Gebėjimas veiksmingai dalyvauti profesinėse ir tarpprofesinėse diskusijose, plėtojant socialinio darbo profesiją
34.	Gebėjimas reflektuoti savo profesinio veikimo, pasitelkiant teorinį žinojimą bei kolegialaus konsultavimosi galimybes
35.	Gebėjimas nustatyti savo profesinio veikimo tobulinimo poreikį ir jį tenkinti atliepiant aktualias profesijos tendencijas ir laikantis mokymosi visą gyvenimą principo
36.	Gebėjimas analizuoti socialines problemas, pasitelkiant socialinio darbo teorijas, tyrimų duomenis ir tarpdisciplininį požiūrį
37.	Gebėjimas atlikti taikomąjį arba mokslinį socialinį tyrimą ir panaudoti tyrimo rezultatus socialinio darbo veikloje
38.	Gebėjimas tinkamai viešinti ir publikuoti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos rezultatus
Bendrosios kompetencijos	
1.	Gebėjimas abstrakčiai mąstyti, analizuoti ir sisteminti informaciją
2.	Gebėjimas žinias pritaikyti praktikoje
3.	Gebėjimas organizuoti ir planuoti
4.	Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas
5.	Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba
6.	Gebėjimas bendrauti užsienio kalba
7.	Informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimo įgūdžiai
8.	Gebėjimas atlikti mokslinius tyrimus
9.	Gebėjimas mokytis
10.	Gebėjimas ieškoti informacijos iš įvairių šaltinių, ją apdoroti ir analizuoti
11.	Kritinio ir savikritinio mąstymo gebėjimas
12.	Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų
13.	Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas)

14.	Gebėjimas spręsti problemas
15.	Gebėjimas priimti sprendimus
16.	Gebėjimas dirbti grupėje
17.	Tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai
18.	Gebėjimas motyvuoti žmonės siekti bendrų tikslų
19.	Gebėjimas bendrauti su žmonėmis, kurie nėra darbuotojo profesinės srities ekspertai
20.	Gebėjimas atsižvelgti į įvairovę ir daugiakultūriškumą
21.	Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje
22.	Gebėjimas dirbti savarankiškai
23.	Gebėjimas rengti ir valdyti projektus
24.	Dėmesys saugumui
25.	Iniciatyvumas ir verslumas
26.	Gebėjimas veikti etiškai (etiniai įsipareigojimai)
27.	Gebėjimas įvertinti ir palaikyti darbo kokybę (dėmesys kokybei)
28.	Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus
29.	Įsipareigojimas saugoti aplinką
30.	Socialinis atsakingumas ir pilietiškumas
31.	Lygių galimybių ir tolerancijos principo laikymasis

3. DARBDAVIŲ KIEKYBINIO TYRIMO REZULTATAI

3.1. INFORMACIJA APIE APKLAUSĄ

Apklauso tikslas – sužinoti darbdavių nuomonę apie gebėjimus ir įgūdžius, kurie yra svarbūs socialinio darbuotojo karjerai jų įmonėje.

Apklauso metodas:

Tyrime buvo naudojamas tiesioginio interviu metodas ir apklausa internetu. Pirmiausiai su respondentu buvo tariamasi dėl tiesioginio interviu ir tik jam nesutikus, arba pačiam respondentui paprašius, buvo siunčiama elektroninė anketos versija.

Imties formavimo metodas: kvotinė atranka

Apklausa buvo atrenkama tos įmonės/įstaigos, kuriose dirba darbuotojai, įgiję socialinio darbuotojo profesinio bakalauro, bakalauro ar magistro kvalifikacinius laipsnius aukštesiose mokyklose ne anksčiau nei prieš 5 metus (t.y. 2005–2009 m. socialinio darbo studijų programų absolventai).

Tyrime buvo taikomi keturi kvotų apibrėžimo kriterijai: darbuotojų pabaigta studijų programa (darbuotojų kvalifikacija), įmonės veiklos sritis, įmonės veiklos sektorius, įmonės buveinės vieta.

Atrenkant respondentus remtasi šiais šaltiniais: Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialines paslaugas teikiančių institucijų sąrašas, Švietimo informacinių technologijų centras, Nevyriausybinų organizacijų duomenų bazė, naudojantis viešomis paieškos duomenų bazėmis.

Imties dydis: Tyrime dalyvavo 100 socialinių darbuotojų tiesioginių vadovų ar asmenų, turinčių informacijos apie bendrąsias ir dalykines dirbančiojo kompetencijas (toliau – darbdaviai).

Apklauso trukmė:

Apklausa buvo vykdoma 2010 m. balandžio 26 – gegužės 26 dienomis. Interviu trukmė 30-60 min.

Apklausa atliko UAB Factus Dominus.

Apklausa buvo atliekama 71 įmonėje ar įstaigoje.

3.2. INFORMACIJA APIE ĮMONES/ĮSTAIGAS, KURIŲ DARBUOTOJAI BUVO APKLAUSTI

5 lentelė. Pagrindinė įmonės/įstaigos veiklos sritis

	Dažnis	Procentai
Valstybės valdymas ir viešasis administravimas	5	5,0
Socialinės apsaugos sistemos institucijos, teikiančios paslaugas (savivaldybių socialinių paslaugų tarnybos, pensionatai, dienos centrai, nakvynės namai, vaiko teisių apsaugos tarnyba, kt.)	58	58,0
Sveikatos priežiūros sistemos institucijos (ligoninės, psichiatrijos centrai, slaugos namai, narkologiniai centrai ir pan.)	8	8,0
Švietimo įstaigos (bendrojo lavinimo mokyklos, specialiųjų poreikių vaikų ugdymo įstaigos)	9	9,0
Vidaus ir teisingumo reikalų sistemos institucijos (socializacijos centrai, nepilnamečių reikalų pareigūnai, laisvės atėmimo vietos, kt.)	2	2,0
Socialines paslaugas teikiančios nevyriausybinių organizacijų	18	18,0
Iš viso	100	100

6 lentelė. Sektorius, kuriame veikia įmonė

	Dažnis	Procentai
Viešas	81	81,0
Privatus	2	2,0
Nevyriausybinės organizacijos	17	17,0
Iš viso	100	100

7 lentelė. Įmonės/įstaigos dydis

	Dažnis	Procentai
Mikro įmonė (1–9 darbuotojai)	8	8,0
Maža įmonė (10–49 darbuotojai)	43	43,0
Vidutinė įmonė (50–249 darbuotojai)	38	38,0
Stambi įmonė (250 ir daugiau darbuotojų)	11	11,0
Iš viso	100	100

8 lentelė. Įmonės/įstaigos buveinė

	Dažnis	Procentai
Didmiesčiai	75	75,0
Rajonų centrai, kaimiškos vietovės	24	24,0
N/N	1	1,0
Iš viso	100	100

3.3. RESPONDENTŲ CHARAKTERISTIKOS**9 lentelė. Darbdavių pareigos**

	Dažnis	Procentai
Įmonės / įstaigos vadovas	36	36,0
Padalinio / skyriaus vadovas	28	28,0
Personalo skyriaus vadovas (atsakingas už personalą)	2	2,0
„Vyresnysis kolega“ (aukštesnės kvalifikacijos, daugiau profesinės patirties turintis kolega, dirbantis kartu su darbuotoju)	27	27,0
Kita	6	6,0
N/N	1	1,0
Iš viso	100	100

10 lentelė. Darbuotojų baigta studijų programa

	Dažnis	Procentai
Profesinio bakalauro	21	21,0
Bakalauro	49	49,0
Magistrantūros	30	30,0
Iš viso	100	100

11 lentelė. Darbuotojų baigta aukštoji mokykla

	Dažnis	Procentai
Vilniaus universitetas	10	10,0
Vytauto Didžiojo universitetas	28	28,0
Kauno medicinos universitetas	1	1,0
Klaipėdos universitetas	24	24,0
Šiaulių universitetas	3	3,0
Mykolo Riomerio universitetas	7	7,0
Vilniaus pedagoginis universitetas	6	6,0
Kauno kolegija	5	5,0

Šiaulių kolegija	1	1,0
Klaipėdos kolegija	8	8,0
Panevėžio kolegija	1	1,0
Utenos kolegija	2	2,0
Žemaitijos kolegija	1	1,0
Kolpingo kolegija	1	1,0
N/N	2	2,0
Iš viso	100	100

12 lentelė. Darbuotojų studijų baigimo metai

	Dažnis	Procentai
2005 metai	17	17,0
2006 metai	19	19,0
2007 metai	16	16,0
2008 metai	22	22,0
2009 metai	25	25,0
Nežino	1	1,0
Iš viso	100	100

13 lentelė. Darbuotojų laikas, dirbtas įmonėje

	Dažnis	Procentai
Vienerius metus ar mažiau	11	11,0
Vienerius metus ar mažiau	30	30,0
Dvejus metus	17	17,0
Trejus metus	16	16,0
Ketverius metus	26	26,0
Penkerius metus ir daugiau	100	100
Iš viso	11	11,0

3.4. AUKŠTOJOJE MOKYKLOJE ĮGYTO PASIRENGIMO DARBUI ĮMONĖJE/ĮSTAIGOJE VERTINIMAS

14 lentelė. Aukštojoje mokykloje įgyto pasirengimo darbui vertinimas

	Dažnis	Procentai
Labai gerai	27	27,0
Gerai	60	60,0
Patenkinamai	10	10,0
Blogai	2	2,0
Labai blogai	1	1,0
Iš viso	100	100

15 lentelė. Aukštojoje mokykloje įgyto pasirengimo darbui vertinimas pagal respondentų charakteristikas (vidurkiai)

	Vidurkis ¹	Standartinis nuokrypis
IŠ VISO	4,1	0,73
Baigta studijų pakopa		
Profesinio bakalauro	3,81	0,68
Bakalauro	4,16	0,80

¹ Vertinama skalėje nuo 1 iki 5 (1 – reiškia „labai blogai“, 5 – labai gerai).

Magistrantūros	4,20	0,61
Baigta aukštoji mokykla		
Vilniaus universitetas	4,10	0,74
Klaipėdos universitetas	4,33	0,92
Vytauto Didžiojo universitetas	4,00	0,72
Pagrindinė įmonės/įstaigos veiklos sritis		
Valstybės valdymas ir viešasis administravimas	4,80	0,45
Socialinės apsaugos sistema	3,98	0,78
Sveikatos priežiūros sistema	4,50	0,53
Švietimas	4,22	0,67
Vidaus ir teisingumo reikalų sistema	4,00	0,00
Socialines paslaugas teikianti nevyriausybinė organizacija	4,06	0,64
Sektorius, kuriame veikia įmonė		
Viešame	4,11	0,76
Privačiame	4,50	0,71
NVO	4,00	0,61
Laikas, dirbtas įmonėje		
1-2 metai	4,12	0,60
3 metai ir daugiau	4,08	0,82

3.5. DALYKINIŲ GEBĖJIMŲ IR ĮGŪDŽIŲ, KURIE REIKALINGI PROFESINEI VEIKLAI, VERTINIMAS

16 lentelė. Dalykinių gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai vertinimas (proc.)

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje				
	Visiškai nesvarbus	Nesvarbus	Svarbus	Labai svarbus	N/N
Gebėjimas užmegzti ir palaikyti abipusio pasitikėjimo santykį su klientu (kliento sistema)	-	1,0	17,0	82,0	-
Gebėjimas bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu	-	-	24,0	76,0	-
Gebėjimas išsigilinti į konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą	-	-	27,0	73,0	-
Gebėjimas nustatyti kliento (kliento sistemos) poreikius ir vystyti pagalbos strategiją ir procesą taip, kad klientas (kliento sistema) būtų įgalinamas savarankiškam gyvenimui	-	3,0	36,0	61,0	-
Gebėjimas atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti	-	1,0	54,0	45,0	-
Įvairių socialinio darbo su klientais metodų išmanymas ir gebėjimas juos taikyti	-	3,0	35,0	62,0	-
Gebėjimas konsultuoti klientą (kliento sistemą), vadovaujantis tinkamomis konsultacinėmis koncepcijomis ir technikomis	-	1,0	47,0	51,0	1,0

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje				
	Visiškai nesvarbus	Nesvarbus	Svarbus	Labai svarbus	N/N
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)	-	-	24,0	76,0	-
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) mobilizuoti reikiamus išteklius – kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.-	-	1,0	35,0	64,0	-
Gebėjimas apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais	-	3,0	31,0	66,0	-
Gebėjimas atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija	-	4,0	28,0	68,0	-
Gebėjimas dokumentuoti pagalbos klientui (kliento sistemai) procesus	-	5,0	53,0	42,0	-
Gebėjimas reflektuoti ir vertinti savo darbo su klientu (kliento sistema) procesą	-	2,0	52,0	46,0	-
Gebėjimas naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais ištekliais, siekiant organizuoti ir tobulinti socialinę pagalbą	-	2,0	53,0	45,0	-
Gebėjimas kurti ir plėtoti inovatyvias socialinės pagalbos strategijas	-	9,0	57,0	34,0	-
Gebėjimas vadovauti socialinių padėjėjų ir savanorių veiklai	3,0	10,0	55,0	32,0	-
Gebėjimas dirbti kartu su kitų profesijų atstovais tarpdisciplininėje aplinkoje	-	1,0	43,0	56,0	-
Gebėjimas inicijuoti ir plėtoti savivalbos grupių ir judėjimų veiklą	2,0	17,0	44,0	37,0	-
Gebėjimas vertinti socialinės pagalbos kokybę ir ją tobulinti	2,0	2,00	52,0	44,0	-
Gebėjimas inicijuoti ir įgyvendinti socialinių problemų prevencijos programas	2,0	11,0	39,0	48,0	-
Gebėjimas taikyti valstybės socialinės pagalbos ir kitą susijusią teisinę bazę bei ją naudotis organizuojant pagalbą	2,0	2,0	45,0	51,0	-
Gebėjimas taikyti Europos sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų socialinės apsaugos teisinę bazę	4,0	29,0	46,0	21,0	-
Valstybės socialinės pagalbos administravimo aparato institucijų atsakomybės, kompetencijų ribų, pavaldumo ryšių, bendradarbiavimo tinklų ir pan. išmanymas	2,0	11,0	57,0	30,0	-
Žmogaus teises reglamentuojančių dokumentų išmanymas ir gebėjimas jais vadovautis savo praktikoje	2,0	4,0	52,0	42,0	-
Gebėjimas suvokti ir analizuoti (pasitelkiant teorijas) visuomenėje vykstančius socialinius procesus ir numatyti jų įtaką socialinės pagalbos sričiai	4,0	5,0	55,0	36,0	-
Gebėjimas išvelgti (bendruomenėje, visuomenėje) socialinės pagalbos poreikį bei gebėti siūlyti veiksmingas pagalbos strategijas, vadovaujantis	3,0	6,0	49,0	42,0	-

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje				
	Visiškai nesvarbus	Nesvarbus	Svarbus	Labai svarbus	N/N
darnios raidos principais					
Gebėjimas telkti vietas bendruomenę bei įgalinti ją pagalbos veiklai	4,0	9,0	41,0	46,0	-
Gebėjimas veiksmingai atstovauti socialinės pagalbos klientų ar jų grupių teises ir interesus	3,0	1,0	39,0	57,0	-
Gebėjimas profesionaliai paremti iniciatyvas ir judėjimus, siekiančius mažinti socialinę atskirtį ir diskriminaciją bei užtikrinančius socialinį teisingumą	2,0	15,0	51,0	31,0	1,0
Gebėjimas kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį	4,0	23,0	50,0	23,0	-
Socialinio darbo profesijos istorinės raidos išmanymas ir gebėjimas kritiškai reflektuoti aktualias profesijos tendencijas	6,0	32,0	46,0	16,0	-
Gebėjimas veiksmingai dalyvauti profesinėse ir tarpprofesinėse diskusijose, plėtojant socialinio darbo profesiją	4,0	12,0	63,0	21,0	-
Gebėjimas reflektuoti savo profesinio veikimo, pasitelkiant teorinį žinojimą bei kolegialaus konsultavimosi galimybes	2,0	9,0	58,0	31,0	-
Gebėjimas nustatyti savo profesinio veikimo tobulinimo poreikį ir jį tenkinti atliepiant aktualias profesijos tendencijas ir laikantis mokymosi visą gyvenimą principo	2,0	3,0	55,0	39,0	1,0
Gebėjimas analizuoti socialines problemas, pasitelkiant socialinio darbo teorijas, tyrimų duomenis ir tarpdisciplininį požiūrį	2,0	10,0	50,0	38,0	-
Gebėjimas atlikti taikomąjį arba mokslinį socialinį tyrimą ir panaudoti tyrimo rezultatus socialinio darbo veikloje	8,0	14,0	54,0	24,0	-
Gebėjimas tinkamai viešinti ir publikuoti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos rezultatus	9,0	29,0	40,0	22,0	-

17 lentelė. Dalykinių gebėjimų ir įgūdžių lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (proc.)

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai	Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje				
	Neturėjo	Silpnas	Vidutinis	Stiprus	N/N
Gebėjimas užmegzti ir palaikyti abipusio pasitikėjimo santykį su klientu (kliento sistema)	-	6,0	62,0	30,0	2,0
Gebėjimas bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu	-	11,0	61,0	28,0	-
Gebėjimas įsigilinti į konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą	-	13,0	65,0	22,0	-
Gebėjimas nustatyti kliento (kliento sistemos) poreikius ir vystyti pagalbos strategiją ir procesą taip, kad klientas (kliento sistema) būtų įgalinamas savarankiškam gyvenimui	2,0	23,0	59,0	16,0	-

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai	Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje				
	Neturėjo	Silpnas	Vidutinis	Stiprus	N/N
Gebėjimas atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti	1,0	22,0	63,0	14,0	-
Įvairių socialinio darbo su klientais metodų išmanymas ir gebėjimas juos taikyti	2,0	24,0	51,0	23,0	-
Gebėjimas konsultuoti klientą (kliento sistemą), vadovaujantis tinkamomis konsultacinėmis koncepcijomis ir technikomis	2,0	29,0	48,0	20,0	1,0
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)	1,0	14,0	43,0	39,0	3,0
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) mobilizuoti reikiamus išteklius – kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.-	3,0	24,0	48,0	23,0	2,0
Gebėjimas apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais	5,0	29,0	50,0	16,0	-
Gebėjimas atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija	1,0	14,0	43,0	39,0	3,0
Gebėjimas dokumentuoti pagalbos klientui (kliento sistemai) procesus	3,0	26,0	49,0	22,0	-
Gebėjimas reflektuoti ir vertinti savo darbo su klientu (kliento sistema) procesą	2,0	20,0	57,0	21,0	-
Gebėjimas naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais ištekliais, siekiant organizuoti ir tobulinti socialinę pagalbą	1,0	19,0	60,0	19,0	1,0
Gebėjimas kurti ir plėtoti inovatyvias socialinės pagalbos strategijas	5,0	33,0	50,0	12,0	-
Gebėjimas vadovauti socialinių padėjėjų ir savanorių veiklai	8,0	27,0	48,0	16,0	1,0
Gebėjimas dirbti kartu su kitų profesijų atstovais tarpdisciplininėje aplinkoje	3,0	17,0	58,0	22,0	-
Gebėjimas inicijuoti ir plėtoti savivalbos grupių ir judėjimų veiklą	6,0	32,0	51,0	11,0	-
Gebėjimas vertinti socialinės pagalbos kokybę ir ją tobulinti	6,0	26,0	46,0	22,0	-
Gebėjimas inicijuoti ir įgyvendinti socialinių problemų prevencijos programas	6,0	32,0	49,0	12,0	1,0
Gebėjimas taikyti valstybės socialinės pagalbos ir kitą susijusią teisinę bazę bei ją naudotis organizuojant pagalbą	4,0	33,0	45,0	18,0	-
Gebėjimas taikyti Europos sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų socialinės apsaugos teisinę bazę	17,0	43,0	32,0	7,0	1,0
Valstybės socialinės pagalbos administravimo aparato– institucijų atsakomybės, kompetencijų ribų, pavaldumo ryšių, bendradarbiavimo tinklų ir pan. – išmanymas	6,0	35,0	48,0	11,0	-

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai	Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje				
	Neturėjo	Silpnas	Vidutinis	Stiprus	N/N
Žmogaus teises reglamentuojančių dokumentų išmanymas ir gebėjimas jais vadovautis savo praktikoje	5,0	24,0	54,0	17,0	-
Gebėjimas suvokti ir analizuoti (pasitelkiant teorijas) visuomenėje vykstančius socialinius procesus ir numatyti jų įtaką socialinės pagalbos sričiai	5,0	26,0	53,0	16,0	-
Gebėjimas išvelgti (bendruomenėje, visuomenėje) socialinės pagalbos poreikį bei gebėti siūlyti veiksmingas pagalbos strategijas, vadovaujantis darnios raidos principais	3,0	31,0	50,0	16,0	-
Gebėjimas telkti vietas bendruomenę bei įgalinti ją pagalbos veiklai	6,0	30,0	48,0	16,0	-
Gebėjimas veiksmingai atstovauti socialinės pagalbos klientų ar jų grupių teises ir interesus	6,0	20,0	52,0	20,0	2,0
Gebėjimas profesionaliai paremti iniciatyvas ir judėjimus, siekiančius mažinti socialinę atskirtį ir diskriminaciją bei užtikrinančius socialinį teisingumą	11,0	28,0	48,0	13,0	-
Gebėjimas kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį	12,0	40,0	38,0	9,0	1,0
Gebėjimas kritiškai reflektuoti socialinio darbo profesijos etikos standartus, teisinę sistemą, vaidmenį visuomenėje	5,0	32,0	44,0	19,0	-
Socialinio darbo profesijos istorinės raidos išmanymas ir gebėjimas kritiškai reflektuoti aktualias profesijos tendencijas	8,0	33,0	41,0	17,0	1,0
Gebėjimas veiksmingai dalyvauti profesinėse ir tarpprofesinėse diskusijose, plėtojant socialinio darbo profesiją	9,0	24,0	50,0	16,0	1,0
Gebėjimas reflektuoti savo profesinio veikimo, pasitelkiant teorinį žinojimą bei kolegialaus konsultavimosi galimybes	6,0	28,0	46,0	20,0	-
Gebėjimas nustatyti savo profesinio veikimo tobulinimo poreikį ir jį tenkinti atliepiant aktualias profesijos tendencijas ir laikantis mokymosi visą gyvenimą principo	5,0	23,0	45,0	25,0	2,0
Gebėjimas analizuoti socialines problemas, pasitelkiant socialinio darbo teorijas, tyrimų duomenis ir tarpdisciplininį požiūrį	4,0	27,0	50,0	19,0	-
Gebėjimas atlikti taikomąjį arba mokslinį socialinį tyrimą ir panaudoti tyrimo rezultatus socialinio darbo veikloje	10,0	23,0	49,0	18,0	-
Gebėjimas tinkamai viešinti ir publikuoti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos rezultatus	14,0	34,0	38,0	12,0	2,0

18 lentelė. Kiti respondentų įvardinti dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai bei jų lygmens vertinimas

	Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje
Kiti dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai:	
Gebėti išsiugdyti savyje empatiją	Silpnas
Gebėjimas teikti pagalbą soc. poreikių vaikams, turintiems proto negalią	Silpnas
Gebėjimas užtikrinti klientams planuojamų teikti ir teikiamų paslaugų teisėtumą, teisingumą ir prieinamumą	Silpnas
Gebėjimas taikyti teises žinias atliekant narkomanų prevencines programas	Stiprus
Išmanyti „Dvylikos žingsnių“ programą	Stiprus
Laiku ir tinkamai reaguoti į mokinių socialinius poreikius, krizines situacijas, numatyti veiksmingas priemones joms išspręsti	Vidutinis
Mokėti dirbti su narkomanų artimaisiais	Vidutinis
Priklausomybės problemos suvokimas	Vidutinis
Susitarimų priėmimas ir jų laikymasis	Silpnas
Specifinių psichologinių žinių, dirbantiems su psichine negalia turinčiais žmonėmis, turėjimas	Silpnas
Vaiko psichologijos išmanymas pagal amžių	Vidutinis
Turėti aiškias vertybes, nuostatas ir poziciją	Vidutinis

19 lentelė. Dalykinių gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai ir lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (vidurkiai)

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ²	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje ³		Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje ⁴	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas užmegzti ir palaikyti abipusio pasitikėjimo santykį su klientu (kliento sistema)	3,81	0,42	3,18	0,71
Gebėjimas bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu	3,76	0,43	3,17	0,6
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)	3,76	0,43	3,14	0,91
Gebėjimas įsigilinti į konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą	3,73	0,45	3,09	0,59
Gebėjimas atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija	3,64	0,56	3,14	0,91
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) mobilizuoti reikiamus išteklius - kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.	3,63	0,51	2,87	0,87
Gebėjimas apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais	3,63	0,54	2,77	0,78
Įvairių socialinio darbo su klientais metodų išmanymas ir gebėjimas juos taikyti	3,59	0,55	2,95	0,74

² Lentelėje gebėjimai išranguoti pagal svarbos vertinimą.

³ Vertinama skalėje nuo 1 iki 4 (1 – reiškia „visiškai nesvarbus“, 2 – „nesvarbus“, 3 – „svarbus“, 4 – „labai svarbus“).

⁴ Vertinama skalėje nuo 1 iki 4 (1 – reiškia „neturėjo“, 2 – „silpnas“, 3 – „vidutinis“, 4 – „stiprus“).

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ²	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje ³		Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje ⁴	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas nustatyti kliento (kliento sistemos) poreikius ir vystyti pagalbos strategiją ir procesą taip, kad klientas (kliento sistema) būtų įgalinamas savarankiškam gyvenimui	3,58	0,55	2,89	0,68
Gebėjimas dirbti kartu su kitų profesijų atstovais tarpdisciplininėje aplinkoje	3,55	0,52	2,99	0,72
Gebėjimas konsultuoti klientą (kliento sistemą), vadovaujantis tinkamomis konsultacinėmis koncepcijomis ir technikomis	3,5	0,67	2,82	0,89
Gebėjimas veiksmingai atstovauti socialinės pagalbos klientų ar jų grupių teises ir interesus	3,47	0,63	2,84	0,8
Gebėjimas taikyti valstybės socialinės pagalbos ir kitą susijusią teisinę bazę bei ja naudotis organizuojant pagalbą	3,45	0,64	2,77	0,79
Gebėjimas atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti	3,44	0,52	2,9	0,63
Gebėjimas reflektuoti ir vertinti savo darbo su klientu (kliento sistema) procesą	3,44	0,54	2,97	0,7
Gebėjimas naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais išteklių, siekiant organizuoti ir tobulinti socialinę pagalbą	3,43	0,54	2,95	0,72
Gebėjimas vertinti socialinės pagalbos kokybę ir ją tobulinti	3,38	0,63	2,84	0,84
Gebėjimas dokumentuoti pagalbos klientui (kliento sistemai) procesus	3,37	0,58	2,9	0,77
Žmogaus teises reglamentuojančių dokumentų išmanymas ir gebėjimas jais vadovautis savo praktikoje	3,34	0,65	2,83	0,77
Gebėjimas inicijuoti ir įgyvendinti socialinių problemų prevencijos programas	3,33	0,75	2,65	0,8
Gebėjimas nustatyti savo profesinio veikimo tobulinimo poreikį ir jį tenkinti atliepiančias aktualias profesijos tendencijas ir laikantis mokymosi visą gyvenimą principo	3,3	0,72	2,79	0,74
Gebėjimas išvelgti (bendruomenėje, visuomenėje) socialinės pagalbos poreikį bei gebėti siūlyti veiksmingas pagalbos strategijas, vadovaujantis darnios raidos principais	3,29	0,8	2,74	0,8
Gebėjimas telkti vietos bendruomenę bei įgalinti ją pagalbos veiklai	3,29	0,71	2,86	0,92
Gebėjimas kurti ir plėtoti inovatyvias socialinės pagalbos strategijas	3,25	0,61	2,69	0,75
Gebėjimas analizuoti socialines problemas, pasitelkiant socialinio darbo teorijas, tyrimų duomenis ir tarpdisciplininį požiūrį	3,24	0,71	2,84	0,77
Gebėjimas suvokti ir analizuoti (pasitelkiant teorijas) visuomenėje vykstančius socialinius procesus ir numatyti jų įtaką socialinės pagalbos sričiai	3,23	0,72	2,8	0,77

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ²	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje ³		Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje ⁴	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas kritiškai reflektuoti socialinio darbo profesijos etikos standartus, teisinę sistemą, vaidmenį visuomenėje	3,2	0,65	2,77	0,81
Gebėjimas reflektuoti savo profesinio veikimo, pasitelkiant teorinį žinojimą bei kolegialaus konsultavimosi galimybes	3,18	0,67	2,8	0,83
Gebėjimas vadovauti socialinių padėjėjų ir savanorių veiklai	3,16	0,72	2,7	0,87
Gebėjimas inicijuoti ir plėtoti savivalbos grupių ir judėjimų veiklą	3,16	0,77	2,67	0,75
Valstybės socialinės pagalbos administravimo aparato- institucijų atsakomybės, kompetencijų ribų, pavaldumo ryšių, bendradarbiavimo tinklų ir pan. - išmanymas	3,15	0,69	2,64	0,76
Gebėjimas profesionaliai paremti iniciatyvas ir judėjimus, siekiančius mažinti socialinę atskirtį ir diskriminaciją bei užtikrinančius socialinį teisingumą	3,09	0,79	2,63	0,85
Gebėjimas veiksmingai dalyvauti profesinėse ir tarpprofesinėse diskusijose, plėtojant socialinio darbo profesiją	3,01	0,7	2,71	0,88
Gebėjimas atlikti taikomąjį arba mokslinį socialinį tyrimą ir panaudoti tyrimo rezultatus socialinio darbo veikloje	2,94	0,84	2,75	0,87
Gebėjimas kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį	2,92	0,79	2,42	0,85
Gebėjimas taikyti Europos sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų socialinės apsaugos teisinę bazę	2,84	0,8	2,29	0,86
Gebėjimas tinkamai viešinti ir publikuoti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos rezultatus	2,75	0,9	2,44	0,95
Socialinio darbo profesijos istorinės raidos išmanymas ir gebėjimas kritiškai reflektuoti aktualias profesijos tendencijas	2,72	0,81	2,65	0,9

20 lentelė. Profesinio bakalauro, bakalauro ir magistrantūros programas pabaigusių darbuotojų dalykinių gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai vertinimo palyginimas (vidurkiai)

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ⁵	Profesinis bakalauras		Bakalauras		Magistras	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas užmegzti ir palaikyti abipusio pasitikėjimo santykį su klientu (kliento sistema)	3,86	0,36	3,84	0,37	3,73	0,52

⁵ Vertinama skalėje nuo 1 iki 4 (1 – reiškia „visiškai nesvarbus“, 2 – „nesvarbus“, 3 – „svarbus“, 4 – „labai svarbus“).

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ⁵	Profesinis bakalauras		Bakalauras		Magistras	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu	3,81	0,40	3,76	0,43	3,73	0,45
Gebėjimas išsiginėti į konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą	3,81	0,40	3,76	0,43	3,63	0,49
Gebėjimas nustatyti kliento (kliento sistemos) poreikius ir vystyti pagalbos strategiją ir procesą taip, kad klientas (kliento sistema) būtų įgalinamas savarankiškam gyvenimui	3,81	0,40	3,43	0,61	3,67	0,48
Gebėjimas atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti	3,38	0,50	3,49	0,51	3,40	0,56
Įvairių socialinio darbo su klientais metodų išmanymas ir gebėjimas juos taikyti	3,43	0,68	3,71	0,46	3,50	0,57
Gebėjimas konsultuoti klientą (kliento sistema), vadovaujantis tinkamomis konsultacinėmis koncepcijomis ir technikomis	3,24	0,89	3,59	0,50	3,43	0,57
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)	3,67	0,48	3,84	0,37	3,70	0,47
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) mobilizuoti reikiamus išteklius – kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.	3,76	0,44	3,71	0,46	3,40	0,56
Gebėjimas apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais	3,71	0,56	3,67	0,52	3,50	0,57
Gebėjimas atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija	3,67	0,58	3,65	0,56	3,60	0,56
Gebėjimas dokumentuoti pagalbos klientui (kliento sistemai) procesus	3,24	0,62	3,51	0,54	3,23	0,57
Gebėjimas reflektuoti ir vertinti savo darbo su klientu (kliento sistema) procesą	3,24	0,54	3,49	0,51	3,50	0,57
Gebėjimas naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais ištekliais, siekiant organizuoti ir tobulinti socialinę pagalbą	3,33	0,66	3,47	0,50	3,43	0,50
Gebėjimas kurti ir plėtoti inovatyvias socialinės pagalbos strategijas	3,19	0,68	3,31	0,62	3,20	0,55

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ⁵	Profesinis bakalauras		Bakalauras		Magistras	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas vadovauti socialinių padėjėjų ir savanorių veiklai	3,05	0,74	3,20	0,74	3,17	0,70
Gebėjimas dirbti kartu su kitų profesijų atstovais tarpdisciplininėje aplinkoje	3,62	0,50	3,63	0,49	3,37	0,56
Gebėjimas inicijuoti ir plėtoti savivalbos grupių ir judėjimų veiklą	3,10	0,94	3,29	0,71	3,00	0,74
Gebėjimas vertinti socialinės pagalbos kokybę ir ją tobulinti	3,29	0,90	3,45	0,54	3,33	0,55
Gebėjimas inicijuoti ir įgyvendinti socialinių problemų prevencijos programas	3,14	0,96	3,41	0,76	3,33	0,55
Gebėjimas taikyti valstybės socialinės pagalbos ir kitą susijusią teisinę bazę bei ją naudoti organizuojant pagalbą	3,33	0,91	3,53	0,54	3,40	0,56
Gebėjimas taikyti Europos sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų socialinės apsaugos teisinę bazę	2,71	0,85	2,90	0,82	2,83	0,75
Valstybės socialinės pagalbos administravimo aparato– institucijų atsakomybės, kompetencijų ribų, pavaldumo ryšių, bendradarbiavimo tinklų ir pan. – išmanymas	3,10	0,94	3,16	0,69	3,17	0,46
Žmogaus teises reglamentuojančių dokumentų išmanymas ir gebėjimas jais vadovautis savo praktikoje	3,29	0,90	3,37	0,60	3,33	0,55
Gebėjimas suvokti ir analizuoti (pasitelkiant teorijas) visuomenėje vykstančius socialinius procesus ir numatyti jų įtaką socialinės pagalbos sričiai	3,24	0,89	3,22	0,74	3,23	0,57
Gebėjimas išvelgti (bendruomenėje, visuomenėje) socialinės pagalbos poreikį bei gebėti siūlyti veiksmingas pagalbos strategijas, vadovaujantis darnios raidos principais	3,24	0,89	3,37	0,70	3,23	0,63
Gebėjimas telkti vietas bendruomenę bei įgalinti ją pagalbos veiklai	3,24	0,94	3,41	0,70	3,13	0,82
Gebėjimas veiksmingai atstovauti socialinės pagalbos klientų ar jų grupių teises ir interesus	3,33	0,91	3,61	0,49	3,43	0,73
Gebėjimas profesionaliai paremti iniciatyvas ir judėjimus, siekiančius mažinti socialinę	3,00	1,00	3,10	0,74	3,13	0,73

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ⁵	Profesinis bakalauras		Bakalauras		Magistras	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
atskirtį ir diskriminaciją bei užtikrinančius socialinį teisingumą						
Gebėjimas kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį	2,76	0,89	2,92	0,79	3,03	0,72
Gebėjimas kritiškai reflektuoti socialinio darbo profesijos etikos standartus, teisinę sistemą, vaidmenį visuomenėje	3,14	0,85	3,20	0,58	3,23	0,63
Socialinio darbo profesijos istorinės raidos išmanymas ir gebėjimas kritiškai reflektuoti aktualias profesijos tendencijas	2,52	0,98	2,76	0,78	2,80	0,71
Gebėjimas veiksmingai dalyvauti profesinėse ir tarpprofesinėse diskusijose, plėtojant socialinio darbo profesiją	2,95	0,80	2,98	0,78	3,10	0,48
Gebėjimas reflektuoti savo profesinio veikimo, pasitelkiant teorinį žinojimą bei kolegialaus konsultavimosi galimybes	3,05	0,86	3,16	0,62	3,30	0,60
Gebėjimas nustatyti savo profesinio veikimo tobulinimo poreikį ir jį tenkinti atliepiant aktualias profesijos tendencijas ir laikantis mokymosi visą gyvenimą principo	3,38	0,97	3,22	0,71	3,33	0,48
Gebėjimas analizuoti socialines problemas, pasitelkiant socialinio darbo teorijas, tyrimų duomenis ir tarpdisciplininį požiūrį	3,14	0,96	3,27	0,70	3,27	0,52
Gebėjimas atlikti taikomąjį arba mokslinį socialinį tyrimą ir panaudoti tyrimo rezultatus socialinio darbo veikloje	2,90	0,89	2,88	0,95	3,07	0,58
Gebėjimas tinkamai viešinti ir publikuoti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos rezultatus	2,67	0,97	2,63	0,97	3,00	0,69

21 lentelė. Profesinio bakalauro, bakalauro ir magistrantūros programas pabaigusių darbuotojų dalykinių gebėjimų ir įgūdžių lygmens, kurį (darbuotojas) turėjo pradėjęs dirbti, vertinimo palyginimas (vidurkiai)

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ⁶	Profesinis bakalauras		Bakalauras		Magistras	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas užmegzti ir palaikyti abipusio pasitikėjimo santykį su	3,05	1,16	3,27	0,53	3,13	0,57

⁶ Vertinama skalėje nuo 1 iki 4 (1 – reiškia „neturėjo“, 2 – „silpnas“, 3 – „vidutinis“, 4 – „stiprus“).

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ⁶	Profesinis bakalauras		Bakalauras		Magistras	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
klientu (kliento sistema)						
Gebėjimas bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu	3,14	0,57	3,12	0,63	3,27	0,58
Gebėjimas išsiginėti konkretios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą	3,05	0,59	3,12	0,60	3,07	0,58
Gebėjimas nustatyti kliento (kliento sistemos) poreikius ir vystyti pagalbos strategiją ir procesą taip, kad klientas (kliento sistema) būtų įgalinamas savarankiškam gyvenimui	3,00	0,45	2,88	0,75	2,83	0,70
Gebėjimas atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti	2,86	0,57	2,98	0,66	2,80	0,61
Įvairių socialinio darbo su klientais metodų išmanymas ir gebėjimas juos taikyti	2,90	0,77	3,02	0,66	2,87	0,86
Gebėjimas konsultuoti klientą (kliento sistemą), vadovaujantis tinkamomis konsultacinėmis koncepcijomis ir technikomis	2,52	0,81	2,88	0,78	3,00	0,79
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)	2,81	1,17	3,20	0,87	3,27	0,74
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) mobilizuoti reikiamus išteklius – kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.	2,52	0,93	2,94	0,83	3,00	0,87
Gebėjimas apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais	2,76	0,77	2,86	0,76	2,63	0,81
Gebėjimas atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija	2,95	1,20	3,18	0,83	3,20	0,81
Gebėjimas dokumentuoti pagalbos klientui (kliento sistemai) procesus	2,76	0,70	2,96	0,84	2,90	0,71
Gebėjimas reflektuoti ir vertinti savo darbo su klientu (kliento sistema) procesą	2,81	0,51	2,96	0,73	3,10	0,76
Gebėjimas naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais ištekliais, siekiant organizuoti ir tobulinti socialinę pagalbą	2,71	0,90	3,02	0,59	3,00	0,74

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai⁶	Profesinis bakalauras		Bakalauras		Magistras	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas kurti ir plėtoti inovatyvias socialinės pagalbos strategijas	2,71	0,96	2,71	0,65	2,63	0,76
Gebėjimas vadovauti socialinių padėjėjų ir savanorių veiklai	2,57	0,81	2,76	0,88	2,70	0,92
Gebėjimas dirbti kartu su kitų profesijų atstovais tarpdisciplininėje aplinkoje	2,81	0,93	3,06	0,66	3,00	0,64
Gebėjimas inicijuoti ir plėtoti savivalbos grupių ir judėjimų veiklą	2,38	0,80	2,82	0,70	2,63	0,76
Gebėjimas vertinti socialinės pagalbos kokybę ir ją tobulinti	2,90	1,09	2,84	0,77	2,80	0,76
Gebėjimas inicijuoti ir įgyvendinti socialinių problemų prevencijos programas	2,52	0,93	2,67	0,80	2,70	0,75
Gebėjimas taikyti valstybės socialinės pagalbos ir kitą susijusią teisinę bazę bei ją naudoti organizuojant pagalbą	2,90	0,94	2,76	0,72	2,70	0,79
Gebėjimas taikyti Europos sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų socialinės apsaugos teisinę bazę	2,19	0,75	2,31	0,87	2,27	0,94
Valstybės socialinės pagalbos administravimo aparato– institucijų atsakomybės, kompetencijų ribų, pavaldumo ryšių, bendradarbiavimo tinklų ir pan. – išmanymas	2,67	0,80	2,71	0,79	2,50	0,68
Žmogaus teises reglamentuojančių dokumentų išmanymas ir gebėjimas jais vadovautis savo praktikoje	2,86	0,85	2,90	0,77	2,70	0,70
Gebėjimas suvokti ir analizuoti (pasitelkiant teorijas) visuomenėje vykstančius socialinius procesus ir numatyti jų įtaką socialinės pagalbos sričiai	2,95	0,86	2,76	0,75	2,77	0,73
Gebėjimas išvelgti (bendruomenėje, visuomenėje) socialinės pagalbos poreikį bei gebėti siūlyti veiksmingas pagalbos strategijas, vadovaujantis darnios raidos principais	2,57	0,81	2,86	0,71	2,83	0,75
Gebėjimas telkti vietas bendruomenę bei įgalinti ją pagalbos veiklai	2,52	0,81	2,84	0,75	2,73	0,87
Gebėjimas veiksmingai atstovauti socialinės pagalbos klientų ar jų	2,52	0,98	2,88	0,93	2,93	0,74

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai⁶	Profesinis bakalauras		Bakalauras		Magistras	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
grupių teises ir interesus						
Gebėjimas profesionaliai paremti iniciatyvas ir judėjimus, siekiančius mažinti socialinę atskirtį ir diskriminaciją bei užtikrinančius socialinį teisingumą	2,33	0,73	2,69	0,89	2,73	0,83
Gebėjimas kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį	2,48	0,81	2,33	0,90	2,53	0,82
Gebėjimas kritiškai reflektuoti socialinio darbo profesijos etikos standartus, teisinę sistemą, vaidmenį visuomenėje	2,81	0,87	2,71	0,82	2,83	0,79
Socialinio darbo profesijos istorinės raidos išmanymas ir gebėjimas kritiškai reflektuoti aktualias profesijos tendencijas	2,90	0,77	2,31	0,87	3,03	0,81
Gebėjimas veiksmingai dalyvauti profesinėse ir tarpprofesinėse diskusijose, plėtojant socialinio darbo profesiją	2,48	0,93	2,67	0,88	2,93	0,83
Gebėjimas reflektuoti savo profesinio veikimo, pasitelkiant teorinį žinojimą bei kolegialaus konsultavimosi galimybes	2,67	0,80	2,65	0,86	3,13	0,73
Gebėjimas nustatyti savo profesinio veikimo tobulinimo poreikį ir jį tenkinti atliepiant aktualias profesijos tendencijas ir laikantis mokymosi visą gyvenimą principo	2,67	1,24	2,84	0,87	3,03	0,72
Gebėjimas analizuoti socialines problemas, pasitelkiant socialinio darbo teorijas, tyrimų duomenis ir tarpdisciplininį požiūrį	2,62	0,80	2,84	0,77	3,00	0,74
Gebėjimas atlikti taikomąjį arba mokslinį socialinį tyrimą ir panaudoti tyrimo rezultatus socialinio darbo veikloje	2,81	0,87	2,51	0,87	3,10	0,76
Gebėjimas tinkamai viešinti ir publikuoti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos rezultatus	2,52	0,81	2,20	0,91	2,77	1,01

3.6. BENDRŪJŲ GEBĖJIMŲ IR ĮGŪDŽIŲ, KURIE REIKALINGI PROFESINEI VEIKLAI, VERTINIMAS

22 lentelė. Bendrųjų gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai vertinimas (proc.)

Bendrieji gebėjimai ir įgūdžiai	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje				
	Visiškai nesvarbus	Nesvarbus	Svarbus	Labai svarbus	N/N
Gebėjimas abstrakčiai mąstyti, analizuoti ir sisteminti informaciją	-	-	43,0	56,0	1,0
Gebėjimas žinias pritaikyti praktikoje	-	1,0	27,0	72,0	-
Gebėjimas organizuoti ir planuoti	-	-	25,0	75,0	-
Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas	-	-	26,0	74,0	-
Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba	-	1,0	32,0	67,0	-
Gebėjimas bendrauti užsienio kalba	2,0	22,0	52,0	24,0	-
Informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimo įgūdžiai	2,0	3,0	56,0	39,0	-
Gebėjimas atlikti mokslinius tyrimus	6,0	33,0	44,0	17,0	-
Gebėjimas mokytis	-	5,0	41,0	54,0	-
Gebėjimas ieškoti informacijos iš įvairių šaltinių, ją apdoroti ir analizuoti	-	1,0	48,0	51,0	-
Kritinio ir savikritinio mąstymo gebėjimas	-	-	45,0	55,0	-
Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų	-	-	38,0	62,0	-
Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas)	-	1,0	42,0	56,0	1,0
Gebėjimas spręsti problemas	-	-	21,0	78,0	1,0
Gebėjimas priimti sprendimus	-	-	26,0	73,0	1,0
Gebėjimas dirbti grupėje	-	1,0	29,0	68,0	2,0
Tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai	-	-	20,0	79,0	1,0
Gebėjimas motyvuoti žmonės siekti bendrų tikslų	-	1,0	40,0	58,0	1,0
Gebėjimas bendrauti su žmonėmis, kurie nėra darbuotojo profesinės srities ekspertai	-	3,0	40,0	56,0	1,0
Gebėjimas atsižvelgti į įvairovę ir daugiakultūriškumą	-	10,0	50,0	39,0	1,0
Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje	6,0	29,0	43,0	21,0	1,0
Gebėjimas dirbti savarankiškai	-	1,0	27,0	71,0	1,0
Gebėjimas rengti ir valdyti projektus	4,0	10,0	45,0	39,0	2,0
Dėmesys saugumui	-	2,0	42,0	55,0	1,0
Iniciatyvumas ir verslumas	2,0	7,0	56,0	34,0	1,0
Gebėjimas veikti etišškai (etiniai įsipareigojimai)	-	1,0	22,0	76,0	1,0
Gebėjimas įvertinti ir palaikyti darbo kokybę (dėmesys kokybei)	-	1,0	34,0	64,0	1,0
Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus	-	2,0	27,0	70,0	1,0
Įsipareigojimas saugoti aplinką	2,0	13,0	52,0	32,0	1,0
Socialinis atsakingumas ir pilietiškumas	-	4,0	42,0	53,0	1,0
Lygių galimybių ir tolerancijos principo laikymasis	-	3,0	43,0	52,0	2,0

23 lentelė. Bendrųjų gebėjimų ir įgūdžių lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (proc.)

Bendrieji gebėjimai ir įgūdžiai	Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje				
	Neturėjo	Silpnas	Vidutinis	Stiprus	N/N
Gebėjimas abstrakčiai mąstyti, analizuoti ir sisteminti informaciją	-	17,0	48,0	33,0	2,0
Gebėjimas žinias pritaikyti praktikoje	-	14,0	52,0	34,0	-
Gebėjimas organizuoti ir planuoti	-	16,0	57,0	27,0	-
Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas	1,0	9,0	54,0	36,0	-
Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba	-	8,0	39,0	51,0	2,0
Gebėjimas bendrauti užsienio kalba	6,0	24,0	46,0	24,0	-
Informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimo įgūdžiai	1,0	16,0	40,0	42,0	1,0
Gebėjimas atlikti mokslinius tyrimus	12,0	26,0	43,0	19,0	-
Gebėjimas mokytis	1,0	10,0	41,0	46,0	2,0
Gebėjimas ieškoti informacijos iš įvairių šaltinių, ją apdoroti ir analizuoti	2,0	12,0	48,0	37,0	1,0
Kritinio ir savikritinio mąstymo gebėjimas	1,0	17,0	51,0	29,0	2,0
Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų	-	15,0	52,0	29,0	4,0
Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas)	-	18,0	60,0	20,0	2,0
Gebėjimas spręsti problemas	-	16,0	53,0	29,0	2,0
Gebėjimas priimti sprendimus	-	18,0	51,0	29,0	2,0
Gebėjimas dirbti grupėje	-	14,0	46,0	38,0	2,0
Tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai	-	11,0	38,0	47,0	4,0
Gebėjimas motyvuoti žmonės siekti bendrų tikslų	1,0	24,0	52,0	22,0	1,0
Gebėjimas bendrauti su žmonėmis, kurie nėra darbuotojo profesinės srities ekspertai	1,0	15,0	52,0	29,0	3,0
Gebėjimas atsižvelgti į įvairovę ir daugiakultūriškumą	4,0	19,0	49,0	25,0	3,0
Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje	13,0	31,0	36,0	19,0	1,0
Gebėjimas dirbti savarankiškai	-	13,0	46,0	39,0	2,0
Gebėjimas rengti ir valdyti projektus	9,0	35,0	40,0	15,0	1,0
Dėmesys saugumui	3,0	10,0	52,0	32,0	3,0
Iniciatyvumas ir verslumas	3,0	27,0	50,0	19,0	1,0
Gebėjimas veikti etiškai (etiniai išsipareigojimai)	-	7,0	45,0	45,0	3,0
Gebėjimas įvertinti ir palaikyti darbo kokybę (dėmesys kokybei)	-	14,0	57,0	27,0	2,0
Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus išsipareigojimus	1,0	15,0	45,0	37,0	2,0
Išsipareigojimas saugoti aplinką	-	15,0	54,0	28,0	3,0
Socialinis atsakingumas ir pilietiškumas	-	6,0	52,0	41,0	1,0
Lygių galimybių ir tolerancijos principo laikymasis	-	7,0	48,0	42,0	3,0

24 lentelė. Bendrųjų gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai bei lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (vidurkiai)

	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje ⁷		Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje ⁸	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Bendrieji gebėjimai ir įgūdžiai				
Gebėjimas abstrakčiai mąstyti, analizuoti ir sisteminti informaciją	3,53	0,61	3,10	0,82
Gebėjimas žinias pritaikyti praktikoje	3,71	0,48	3,20	0,67
Gebėjimas organizuoti ir planuoti	3,75	0,44	3,11	0,65
Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas	3,74	0,44	3,25	0,66
Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba	3,66	0,50	3,37	0,80
Gebėjimas bendrauti užsienio kalba	2,98	0,74	2,98	1,15
Informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimo įgūdžiai	3,32	0,63	3,21	0,82
Gebėjimas atlikti mokslinius tyrimus	2,72	0,82	2,69	0,92
Gebėjimas mokytis	3,49	0,59	3,28	0,84
Gebėjimas ieškoti informacijos iš įvairių šaltinių, ją apdoroti ir analizuoti	3,50	0,52	3,18	0,80
Kritinio ir savikritinio mąstymo gebėjimas	3,55	0,50	3,04	0,83
Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų	3,62	0,49	3,02	0,89
Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas)	3,52	0,63	2,96	0,75
Gebėjimas spręsti problemas	3,75	0,56	3,07	0,79
Gebėjimas priimti sprendimus	3,70	0,58	3,05	0,81
Gebėjimas dirbti grupėje	3,61	0,71	3,18	0,82
Tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai	3,76	0,55	3,24	0,94
Gebėjimas motyvuoti žmonės siekti bendrų tikslų	3,54	0,63	2,93	0,77
Gebėjimas bendrauti su žmonėmis, kurie nėra darbuotojo profesinės srities ekspertai	3,50	0,66	3,03	0,87
Gebėjimas atsižvelgti į įvairovę ir daugiakultūriškumą	3,26	0,72	2,89	0,93
Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje	2,77	0,89	2,59	0,98
Gebėjimas dirbti savarankiškai	3,67	0,60	3,20	0,82
Gebėjimas rengti ir valdyti projektus	3,15	0,90	2,59	0,89
Dėmesys saugumui	3,50	0,64	3,07	0,90
Iniciatyvumas ir verslumas	3,20	0,74	2,83	0,80
Gebėjimas veikti etiškai (etiniai įsipareigojimai)	3,72	0,59	3,29	0,84
Gebėjimas įvertinti ir palaikyti darbo kokybę (dėmesys kokybei)	3,60	0,62	3,07	0,77
Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus	3,65	0,63	3,14	0,85
Įsipareigojimas saugoti aplinką	3,12	0,78	3,04	0,84
Socialinis atsakingumas ir pilietiškumas	3,46	0,67	3,32	0,68
Lygių galimybių ir tolerancijos principo laikymasis	3,46	0,66	3,26	0,84

⁷ Vertinama skalėje nuo 1 iki 4 (1 – reiškia „visiškai nesvarbus“, 2 – „nesvarbus“, 3 – „svarbus“, 4 – „labai svarbus“).

⁸ Vertinama skalėje nuo 1 iki 4 (1 – reiškia „neturėjo“, 2 – „silpnas“, 3 – „vidutinis“, 4 – „stiprus“).

Kiti respondentų įvardinti bendrieji gebėjimai ir įgūdžiai, kurie gali būti reikalingi profesinei veiklai:

- Gebėjimas įtikinti žmogų keistis

4. PROFESINIO LAUKO TYRIMO KOKYBINĖ DALIS

4.1. FOKUSUOTŲ DISKUSIJŲ GRUPIŲ SU ABSOLVENTAIS DUOMENŲ ANALIZĖ

4.1.1. Informacija apie fokusuotų diskusijų grupes

Profesinio lauko tyrimo metu atliktos trys fokusuotų diskusijų grupės su socialinio darbo studijų programų absolventais – Utenos kolegijos profesinio bakalauro ir Vilniaus universiteto bakalauro ir magistrantūros studijų programų absolventais, studijas baigusiais 2005–2010 metais. Fokusuotų diskusijų grupės vyko 2010 m. birželio 16 ir 21 d., liepos 1 d. Utenos kolegijoje ir Vilniaus universiteto Filosofijos fakultete. Formuojant fokusuotų diskusijų grupes aktyviai talkino socialinio darbo dalykinės grupės atstovai – tyrėjai, kurie pateikė potencialių diskusijos dalyvių kontaktus ir tarpininkavo kviečiant dalyvius į grupes.

Informacija apie socialinio darbo programų absolventus, kurie dalyvavo fokusuotose diskusijų grupėse:

- **profesiniai bakalaurai** - diskusijoje dalyvavo 8 socialinio darbo profesinio bakalauro programos absolventai (7 moterys, 1 vyras). Diskusijos dalyviai dirba socialinį darbą nuo vienerių iki aštuoniolikos metų. Visi, išskyrus vieną informantą, socialinio darbuotojo kvalifikaciją įgijo vėliau nei pradėjo dirbti;
- **bakalaurai** - diskusijoje dalyvavo 6 socialinio darbo bakalauro studijų programos absolventai (5 moterys, 1 vyras). 2 iš jų pradėjo dirbti socialinio darbuotojo darbą dar prieš studijas, 2 pradėjo dirbti studijuodami trečiame kurse, 1 – antrame kurse, 1 – po studijų. Du dalyviai yra baigę ir socialinio darbo magistrantūros studijas, vienas – dar studijuoja socialinės politikos magistrantūros studijose, o vienas informantas yra baigęs vieną socialinio darbo magistrantūros kursą (studijas nutraukė);
- **magistrai** - diskusijoje dalyvavo 7 socialinio darbo bakalauro studijų programos absolventai (6 moterys, 1 vyras). Dauguma pradėjo dirbti socialinio darbuotojo darbą dar prieš magistrantūros studijas.

Fokusuotų diskusijų grupėje buvo diskutuojama apie absolventų pasirengimą darbiui, darbdavių lūkesčius socialinio darbo absolventų atžvilgiu, darbo vietoje įgytus įgūdžius ir žinias, trūkstamas žinias ir įgūdžius, pasiūlymus socialinio darbo studijų programų atnaujinimui, dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašą.

Toliau ataskaitoje atskirai pateikiami socialinio darbo profesinio bakalauro, bakalauro ir magistrantūros studijas baigusių absolventų fokusuotų diskusijų grupių metu aptartų klausimų apibendrinimai, kurie iliustruojami dalyvių citatomis (citasos pateikiamos kabutėse *pasviruoju šriftu*).

4.1.2. Fokusuotų diskusijų grupių duomenų analizė

PROFESINIO BAKALAURO STUDIJŲ ABSOLVENTAI

Pa(si)rengimas profesinei veiklai

Utenos kolegija informantams suteikė teorinių žinių, kaip elgtis įvairiose situacijose. Be to, diskusijos dalyviai įgijo žinių ir gebėjimų, susijusių su klientų poreikių nustatymu, t.y., jog dirbant su klientu pirmiausia reikia surinkti informaciją, ją įvertinti ir tik tuomet suteikti pagalbą. Pabrėžiamas informacijos suteikimas, perdavimas bendruomenei.

„<...> ko nežinojau, tai, kad su klientu dirbant, tai reikia pirma susirinkti informaciją, ją įvertinti ir tik tada eit prie pagalbos teikimo. Man tai buvo kaip ir naujiena, visada norėjau, va paimsiu, padarysiu, ir

išspręsim tą problemą, o, iš tikrųjų, taip nėra. Reikia pereiti tam tikrus etapus, kad gautum galutinį rezultatą.“

Dalyviai pabrėžė kolegijoje įgytas žinias, kurie praverčia praktinėje veikloje: *„anksčiau tiesiog darei, negalvodamas kodėl darai“*; psichologijos žinias, palengvinančias bendravimą su klientu: *„<...> pas mus tas bendravimas, ta psichologija daugiau, su žmogum, nes yra visokių, ir sunkių žmonių – sunku yra su jais bendrauti ir susikalbėti, kitą kartą žmogus ir nekalba, tau kažką bando sakyti, tiesiog, turi suprast, ko jis nori.“*

Pastabos dėl kompetencijų bei siūlymai profesinio bakalauro studijų programos atnaujinimui:

1. Buvo pasiūlyta kasmetinė supervizija, kuri suteiktų galimybę patikrinti žinias ir tobulėti.
„Aš, šiaip, esu pabaigęs supervizorių kursus Vilniuje, patys pirmieji buvo, švedai darė, mes penkiolika pakvietėm ten. Norim, nes alkis toks, žinot. Bet tai yra nauda didžiulė, nes kitaip žiūri į tą darbą, į žmones, į problemas. Ir atrandi tą aukso viduriuką, neperdegi, įsigilini ir jau padedi išspręst problemas. Čia galėtų būti kiekvienoj programoj, ir daugiau valandų.“
2. Teigta, jog mokymo programose taip pat turėtų būti skiriama daugiau dėmesio projektų rašymui, kadangi didelė dalis lėšų, reikalingų įvairių veiklų įgyvendinimui, gaunama per parengtų projektų finansavimą: *„finansavimas yra labai ribotas šia linkme ir, tikrai, ką padarai, padarai per projektus“*. Anot informantų, projektų rašymas turi tapti ne pasirenkamuoju (kaip yra dabar), o privalomu dalyku studijų programose. Problema rašant projektus yra ne idėjų generavimo lygmenyje, tačiau pateikimo formoje: *„reikia mokėti išdėstyti, o tas yra pakankamai sudėtinga“*. Todėl svarbu ugdyti gebėjimą sklandžiai ir argumentuotai dėstyti mintis.
„Ir tikrai, kitą kartą gauna tie, kurie niekada nerašė, o aš dvidešimt metų rašau ir aš nebegaunu pinigų, nes aš, nu, jau užsisėdėjau tam savam suole ir tobulėjimo nėra. <...> tobulėt reikia kiekvieną dieną ir tie projektai vis keičiasi ir keičiasi, ir neįmanoma jų išmokti rašyti iki galo.“
3. Pateikus tyrėjų sudarytą kompetencijų aprašą, grupės dalyviai išskyrė šias svarbias kompetencijas: gebėjimas užmegzti, palaikyti abipusio pasitikėjimo santykius arba kontaktas su klientu (kompetencijos Nr.1,2,7,8,10), be to studijų programose taip pat turėtų būti skiriamas dėmesys prevencijai, atliekama prevencinių programų analizė (Nr. 20 *Gebėjimas inicijuoti ir įgyvendinti socialinių problemų prevencijos programas*) .
4. Buvo diskutuojama, jog socialinio darbuotojo mokymo programose turėtų būti integruotas „dokumentavimo“ dalykas, kurio metu ugdomas gebėjimas rašyti buitines tyrimo aktus, vesti asmenines bylas. Praktikoje socialiniai darbuotojai susiduria su problema, jog pildant dokumentus apie socialinės pagalbos poreikį, nėra diferencijuojamos klientų grupės, t.y. senyvo amžiaus žmogui ar šeimai yra taikomi vienodi standartai. Todėl dokumentai yra mažiau informatyvūs:
„O koks poreikio vertinimas yra juokingas - ar šeimai, ar senam žmogui - yra tas pats. Pasižiūrėjus, nieko nematai.“
5. Pastebėta, jog mokslinė taikomoji veikla praktikoje nėra naudojama. Tuo tarpu poveikis socialinei politikai, anot informantų, yra socialinio darbuotojo kasdienybė. Dėl svarstytinų klausimų yra kreipiamasi į Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, prireikus, inicijuojamos teisės aktų pataisos. Kita vertus, anot informantų, tam turi būti vidinis asmens poreikis, todėl abejojama, ar mokymo įstaigoje galima išmokyti tokio pilietinio aktyvumo.
6. Mažiau svarbios kompetencijos informantų buvo siejamos su jų asmenine darbine praktika, t. y. jog tam tikras žinias ir įgūdžius jie mažiau pritaiko savo darbe. Tačiau tai nereiškia, kad šių kompetencijų nereikia ugdyti.
„Mokymo procese išskirti negalima, kad mažiau svarbu. Tai reikia žinot, bet darbe pamatai, kad būtent ta problema šiandien jinai nėra tokia svarbi, kaip palyginti tarkim, pirmoji, bet tai nereiškia, kad mokymo procese reikia ją išimti ir kaip mažiau svarbi palikt, nes gebėti reikia įvertint ir žinot, nes jeigu aš negalėsiu žinot, negalėsiu to pažint.“

Pavyzdžiui, nors kompetencija Nr. 5 *Gebėjimas atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti* yra mažiau svarbi nei tokia kompetencija, kaip „atpažinti socialinės pagalbos poreikį ir gebėti jį įvertinti“ (Nr.3 *Gebėjimas išigilinti į konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą*), tačiau, anot dalyvių, tai nereiškia, jog studijų programose mažiau praktikoje pritaikomiems dalykams turi būti skiriama mažiau dėmesio. Kai kurios kompetencijos yra įgyjamos darbo praktikoje, kitos kompetencijos – studijų metu. Pastarasis pavyzdys rodo šį skirtumą. Todėl, jei socialinės pagalbos poreikį socialinis darbuotojas gali pažinti ir nesimokęs – per profesinę patirtį, tai su tam tikrais teisės aktais jis turi būti susipažinęs studijų metu, nors praktikoje ši kompetencija gali būti mažiau pritaikoma.

Utenos kolegijoje pastaruosius tris metus buvo intensyviai atnaujinama socialinio darbo studijų programa. Kaip teigė informantai, buvo atsižvelgiama į absolventų pasiūlymus ir rekomendacijas. Įtraukti nauji moduliai, tokie kaip supervizija, supervizija per praktikas, projektų vadyba, socialiniai projektai ir programos.

Apibendrinus galima teigti, jog fokusuotos diskusijų grupės metu buvo kalbama apie tokias pažintines ir funkcinės kompetencijas, kurios yra įtrauktos į tyrėjų parengtą socialinio darbuotojo kompetencijų aprašą. Naujų kompetencijų nebuvo išskirta. Daugiausia naudingų pastebėjimų buvo pasakyta apie studijų programų pataisas, t.y. daugiau dėmesio studijų programose turėtų būti skiriama socialinių problemų prevencijai, projektų rašymui ir dokumentų pildymui.

BAKALAURO STUDIJŲ ABSOLVENTAI

Darbdavių reikalavimai absolventams

Fokusuotos diskusijų grupės metu jos dalyvių buvo prašoma išskirti žinias ir įgūdžius, reikalingus norint įsidarbinti socialiniu darbuotoju. Absolventai **daugiausiai nurodė asmenines savybes**, kuriomis turėtų pasižymėti socialinis darbuotojas:

- sąžiningumas;
- pareigingumas;
- komunikabilumas;
- empatija, gebėjimas išklaudyti;
- tam tikros vertybinės, krikščioniškos nuostatos (ypač dirbant krikščioniškose organizacijose);
- gebėjimas rasti reikalingą informaciją.

Bakalauro studijų programos vertinimas:

1. Kalbant apie universitete įgytų žinių, gebėjimų ir realios socialinio darbuotojo praktikos (dirbant socialinio darbuotojo darbą) santykį, buvo išsakyta mintis, kad **praktika** visgi gerokai **skiriasi nuo teorijos**. Buvo teigiama, jog studijų metu trūksta informavimo apie galimus neatitikimus tarp teorijos ir praktikos, „realybės pojūčio“. Kaip pavyzdys buvo pateikta tai, kad studijų metu akcentuojamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, jo svarba, tačiau realybėje, pasak vieno dalyvio, „atsimuši kaip į sieną“, kadangi nėra to bendradarbiavimo, apie kurį tiek kalbėta studijuojat.

„Bet man tai problema prasideda, kai reikia siekti to bendradarbiavimo. Su kokia nors kita organizacija. Vat, žiūrėkit, mes turim tokį ir tokį atvejį, aš žinau, kad vat pas jus va taip ir taip, o gal galima vat kažkaip? Na vat to tokio kartais kažkiek pritrūkdavo praktikoje, kaip yra realybėje, nes va kartais atsimuši kaip į sieną ir tada tos žinios, kad yra tarpžinybinė komanda, kad čia turi būti bendradarbiavimas, kad socialinis darbas tuo remiasi... na jos tokios būna... Praktikoje taip nėra.“

Taigi jaučiamas „realesnių žinių“, „tikroviškesnės“ **informacijos poreikis**, ypač kalbant apie praktines situacijas, su kuriomis studentai potencialiai susidurs ateityje, patarimų, kaip elgtis susidūrus su kliūtimis, nesklaidumais.

„Nes dažniausiai vat... JŪS turėtumėte taip elgtis, JŪS turite siekti bendradarbiavimo, jūs turit tą, tą, tą... Nu, kažkaip patys. O kad tu gali atsimušti kaip sieną... Nu gal to trūksta labiau pasakymo. Kaip tiksliau išreikšti... Kaip praktikoje pritaikyti.“

2. Išsakyta nuomonė, kad tam tikrais atvejais reikia **daugiau psichologinių žinių, reikalingų kliento konsultavimui**, kadangi dirbant socialinį darbą yra labai svarbu gebėti tinkamai užmegzti kontaktą su klientu. Kalbant apie šio gebėjimo įgijimą studijų metu, kuomet konsultavimo mokoma per žaidybines situacijas, iškelta **mokymo metodo problema**: nepalankiai vertinamos vaidybinės situacijos, kuomet reikia tariamai konsultuoti klientą ir įsivaizduoti, kaip jam padėti, į ką kreiptis, kadangi iki tol studentai nėra matę realaus socialinio darbo pavyzdžių ir neįsivaizduoja, kaip tai turi vykti.

„Buvo žaidybinių situacijų, bet aš tai esu neigiamai prieš jas nusiteikusi. Man tai nėra realu. Aišku, bandyti su klientais ir daryti juos eksperimentiniais triušiais irgi nėra gerai... Bet kažkaip reikėtų realiau tą... Nes man tos sugalvotos situacijos neveda mokintis, bent jau manęs asmeniškai.“

„Čia tikrai tiesa. Nes man irgi taip pasirodė... Va tikrai, universitete net... Sako „darykit, vaidinkit“, o tu net neįsivaizduoji, kaip tai turi vykti, nes tu net nesi matęs... tai...“

Taigi išreikštas **poreikis turėti galimybę stebėti realų socialinį darbą su klientu** (per praktikas ar pan.), kad studentai pamatytų, kaip dirba socialinio darbo srities specialistai ir geriau suprastų, kokia yra socialinio darbo specifika. (Tokią problemą kėlė tie absolventai, kurie prieš studijuodami neturėjo socialinio darbo patirties, o dviem dalyviams, kurie tos patirties turėjo, visa tai neatrodė problemiška).

3. Dar vienas probleminis diskusijos metu iškeltas aspektas buvo formuluojamas kaip „**įprasminimo**“ **trūkumas**: pasigendama teorijos susietumo su praktika, paaiškinimo, kam tam tikros žinios ar metodai yra reikalingi, kur juos galima taikyti. Be to, anot vieno dalyvio, kai kurie dėstytojai turi tik teorinę patirtį ir ji prieštarauja dirbančių studentų įgytai praktinei patirčiai, tuomet kyla klausimų dėl studijų kokybės, tokių paskaitų imama vengti ir pan. Taigi jaučiamas **poreikis žinoti, kam konkrečios žinios, metodai ar teorijos yra reikalingi ir kaip juos galima pritaikyti praktikoje**:

„Bet čia ir su tuo įprasminimu yra... Kai pirmam kurse turi tą SPSS, vargsti, žmogus galvoji, va, reikia čia kažkodėl... gal kažkas kažkiek atsako, kam reikia... Bet tas nėra aišku, kol tu nepačiupinėji... O jeigu greta eitu, žinai, kad va, čia gali tokius va... turėt tokią situaciją, tą sužinoti, ir galvot: o! vau! chi kvadratu, geras! aš galiu čia tą sužinoti!.. Tas visai kitaip. Aš tada suprasčiau, kokia vertė to žinojimo ir kokią galią aš dabar turiu. Kad aš galiu JAU studijuodamas, jau galiu galvot: o ..., gal čia reiktų tą iširti, tai dabar sužinosim, bus jėga!“

4. Diskutuojant apie tai, kokių žinių ir įgūdžių pasigendama dirbant socialinį darbą, paminėtas specialių žinių apie tam tikras klientų grupes (neįgalieji, narkomanai, benamiai, etc.) trūkumas. Tiksliau tariant, akcentuota **informacijos apie klientų grupes netolygaus paskirstymo problema**:

„Na, jeigu buvo atskiras kursas vien apie neįgaliuosius... Tai kodėl tuomet viena klientų grupė gauna pusmetį na, kažkokios, paskaitos, o kita klientų grupė gauna geriausiu atveju vienos paskaitos na 20 minučių. <...> proporcija kartais nėra išlaikyta.“

5. **Problemos dėl pasirenkamųjų dalykų**:

- trūksta pasirinkimų tarp socialinio darbo studijų krypties dalykų – didesnis socialinio darbo studijų krypties dalykų skaičius ir įvairesnis jų pobūdis sudarytų studentui galimybę specializuotis, daugiau gilintis į tam tikrą sritį ar, pvz. darbą su tam tikra klientų grupe – taip būtų galima spręsti minėtą netolygaus tokio pobūdžio informacijos paskirstymo problemą;

„Na, kalbant apie pasirenkamuosius dalykus, tai man labiausiai būdavo pikta, kad labai nėra ką pasirinkti normaliai gilinti savo profesines žinias. Bendram išprusimui tu rasi, o to, kad tai būtų, kad pasakytum, jog tai socialinio darbo...“

- minimalios pasirinkimo galimybės - kai reikia rinktis du dalykus iš trijų, o kartais netgi „rinktis“ du iš dviejų ar pan. Tokiu atveju, siūloma geriau to nevadinti pasirenkamaisiais dalykais ir taip neklaidinti bei nepiktinti studentų, kurie dėl to jaučia

pagarbos jų atžvilgiu trūkumą, arba siūloma daugiau komunikuoti su studentais, paaiškinti, kodėl taip yra, kodėl sumažėjo pasirinkimų skaičius, kodėl kai kurie dalykai negalimi ir pan.

Siūlymai bakalauro studijų programos (bei studijų proceso) atnaujinimui:

1. **daugiau praktikos** arba kitokio praktikos paskirstymo, t. y. ji galėtų būti ankstesniuose kursuose arba dalimis per visus kursus, kad studentai suprastų, kas iš tikrųjų yra socialinis darbas (buvo teigiama, kad tai, kas iš tikrųjų yra socialinis darbas, paaiškėjo tik studijų antroje pusėje, kuomet buvo praktika);
2. **daugiau pasirenkamųjų dalykų**, kad studentas galėtų „plėsti akiratį“, o kita vertus – labiau specializuotis (ar nori gilintis į socialinį darbą su neįgaliaisiais, ar turinčiais priklausomybių ligų ir pan.);
„Ir vat laisvieji dalykai, tai yra PLIUSAS. Ir vat pasirenkamųjų dalykų irgi norėtuši daugiau, kad žmogus galėtų, kur jis nori... ar su neįgaliais tobulintis, ar su priklausomybėmis, nebūtinai, kad VISIEMS eiti kažkaip, bet labiau individualiai, nu kažką pagal save, kad jeigu žinau, ko noriu, tai kad daugiau galimybių būtų.“
3. pasigendama **gebėjimo kritiškai vertinti kitų atliktus tyrimus, rašto darbus** – siūloma tam išnaudoti tam tikrų dalykų apie tyrimus ar metodologijas seminarus, į juos integruoti įvairių tyrimų kritinį analizavimą, kas juose atlikta gerai, kas nelabai ir pan.
„Norėjosi tokio galbūt analizavimo rašto darbu, mokymosi kritiškai pažvelgti į tyrimus, realius tyrimus analizuojant ir ieškant... Čia va, tarkim, mokslininkai ištyrė ir nustatė tą ir tą, ir tada, kad chebra susėstume mes tenais, studentai, ir žiūrėtume: gerai, jie ištyrė, jie pasakė, bet tai dar ne viskas. Mes pasižiūrėję į tą tyrimą, ką galim pasakyti, kokia buvo metodika, kur reiktų žiūrėti, kad galbūt atsekti, kur buvo jų TYRIMO klaidos, tokio norėjosi...“
4. **daugiau kursinių darbų** – manoma, kad kursinį darbą pirmą kartą rašyti trečiame kurse yra per vėlu, reiktų anksčiau; rašant kursinį galima panaudoti ir įtvirtinti SPSS įgūdžius ir pan.;
5. **skatinti, o ne slopinti** studentus ir jų idėjas, ugdyti savarankiškumą, kritiškumą, įgalinti daryti ar inicijuoti pokyčius, suteikti galios, pasitikėjimo pojūtį. Teigiama, jog studijų metu labiau jautėsi slopinimas, o ne skatinimas.
„Norėtuši, kad ir studijų procese jaustuši tuo pačiu ir palydėjimas, ir tuo pačiu ir pagarba, ir įgalinimas, ir kvietimas išsilaisvinti ir daryti kažką daugiau...“
6. **daugiau pagarbos** studentų atžvilgiu, tai daugiausiai siejama su **komunikacijos** su studentais apie studijų procesą trūkumu – minėta, jog kartais netikėtai pasikeičia programa, dalykai, paskaitų tvarkaraštis, dėstytojai vėluoja ir pan., o šie aspektai taip pat kuria įspūdį apie studijų kokybę, todėl išsakytas noras būti informuotiems, kodėl vyksta įvairūs su studijų procesu susiję pokyčiai, etc.;
7. rašant projektus, kurti ne bandomuosius projektus, o **bandyti rašyti realius projektus** – taip susieti teoriją su praktika;
8. siūloma **mokyti kokybinio tyrimo metodologijos** jau bakalauro, o ne magistrantūros studijose (kaip yra dabar), kad studentai turėtų galimybę rinktis, kokį – kiekybinį ar kokybinį – tyrimą atlikti rašant bakalauro darbą ir kad žinios bei gebėjimai reikalingi abiejų tipų tyrimams atlikti būtų lygiaverčiai;
9. **atsisakyti**, absolventų nuomone, „beprasmiškų“ ar „nekokybiškų“ **dalykų arba juos tobulinti, pakeisti** kitais dalykais/praktika. Absolventai teigė, kad buvo dalykų, kuriuose nieko naujo ar naudingo nesužinojo, nesuprato, apie ką jie, kam to reikia, kai kur buvo vien „gyvenimiškos istorijos“, pavyzdžiai, „atitrukę nuo realybės“, arba tik pavyzdžiai, pvz. apie sėkmingų bendruomenių susikūrimą, bet nieko apie tai, kaip jas kurti, nuo ko pradėti, jokių teorinių prielaidų ir pan.
„Man tai iš viso kartais atrodydavo, kad... Nu vat iš pavadinimo dalykas toks... na, kad va šitų man žinių reikia, bet... Pabaigi tą kursą ir... galvoji... nieko nesužinojau... Nepateisino mano vilčių!“

Taip pat buvo išreikšta idėja, kad reikėtų **daugiau (tikslesnės) informacijos apie tai, kas yra socialinis darbas** – kad būsiami studentai dar prieš studijas turėtų aiškesnį ir realesnį supratimą apie socialinio darbo specifiką. Kitaip tariant, kad studentai iš karto kuo aiškiau suvoktų studijuojamą specialybę, o ne kad tai paaiškėtų tik trečiame kurse (pvz., praktikos metu) ar pabaigus studijas (ir pradėjus dirbti):

„<...>trečiam kurse aš tikrai sugebėjau sau atsakyti į klausimą, keliaudamas per visus tuos procesus, kas yra socialinis darbas ir koks jis turėtų būti. Tas tik trečiam kurse paaiškėjo.“

Magistrantūros studijų programos vertinimas (nuomonę pateikė su socialinio darbo magistrantūros studijomis susipažinę 4 diskusijos dalyviai):

- studijos nepateisino absolventų lūkesčių (pvz. norėtų daugiau „koncentruotos“ informacijos, praktinių patarimų);
- daug bendrų dalykų, mažai specialiųjų, pasigendama gilinimosi į socialinį darbą;
- neidentifikuojamas skirtumas lyginant su bakalauro studijų programa;
- pasitaikė dubliavimosi tarp dalykų bakalauro ir magistrantūros programose.

Bendrieji gebėjimai

Remdamiesi savo patirtimi, fokusuotos diskusijų grupės dalyviai išskyrė šiuos **bendruosius gebėjimus** (ir asmenines savybes):

- organizaciniai gebėjimai;
- aktyvumas, iniciatyvumas (tiek keliant problemas, tiek siūlant sprendimus, tiek „aklaid nesekant knygomis“);
- kritiškumas;
- savarankiškumas;
- komunikabilumas;
- empatija, įsijautimas į kliento situaciją;
- gebėjimas išvengti konfliktinių situacijų, nekonfliktiškumas (tolerancija);
- komandinis darbas;
- pareiškimas;
- atsakingumas;
- kruopštumas;
- kompleksinis situacijos vertinimas;
- neskubėjimas, atsargumas (nedaryti išankstinio vertinimo, neskubėti daryti išvadų);
- savianalizė, savo darbo ir jausmų refleksija.

Kalbant apie bendrąsias kompetencijas tarp absolventų kilo diskusija apie tai, **kas socialiniame darbe yra svarbiau** – ar žmogaus asmeninės savybės, ar dalykinės žinios, įgūdžiai, kuriuos suteikia išsilavinimas šioje srityje. Teigiama, kad abu dalykai yra labai svarbūs, tačiau didelę reikšmę diskusijos dalyviai teikė išsilavinimui, kadangi jų nuomone, praktikoje pasitaiko netinkamo darbo su klientais pavyzdžių, kuomet trūksta specifinių žinių, įgūdžių. Manoma, kad asmeninės savybės ir praktinė patirtis labai svarbu, tačiau to nepakanka, reikia ir teorinių žinių, išsilavinimo:

„<...> asmeninės [savybės] labai daug įtakoja, bet tas išsilavinimas irgi... nu jis NEGALI likti nuošaly. Neužteks vien praktikos. Aš labai galiu mokėti su žmogumi bendrauti, bet tai nereiškia, kad aš galėsiu būti tas gerasis tobulasis ar kažkoks socialinis darbuotojas.“

„O aš tai kartais kai kuriems socialiniams darbuotojams tai palinkėčiau vis dėlto pasekti tomis knygomis, ar teorinėmis, ar... Nes aš esu susidūrusi galbūt su socialiniais darbuotojais, kurie neturi dar įgiję to išsilavinimo... iki tos paskutinės datos, kada galės turėti tą kvalifikaciją <...> Ir būtent su grynaisiais tais praktiniais kai teko susidurti, tai labai skiriasi tas požiūris. Tada darbas su klientais yra visai kitoks, požiūris yra kitoks. Ir aš labiau esu už tą požiūrį, kurį žmogus įgyja jau turėdamas išsilavinimą, nes jis yra gal toks labiau tinkamas padėti žmogui šiais laikais išeiti iš kažkokios krizinės situacijos.“

Pastabos dėl bendrųjų kompetencijų ir jų ugdymo

Pasidomėjus apie **gebėjimo taisyklingai rašyti gimtąja (valstybine) kalba** (Nr.5 *Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba*) svarbą, daugelis sutiko, kad šis įgūdis yra formuojamas mokykloje ir tai nėra universiteto užduotis. Paminėtas raštvedybos žinių poreikis, manoma kad to galėtų būti mokoma universitete, nes socialinio darbuotojo darbe susiduriama su daug dokumentacijos. Visgi galiausiai prieita prie nuomonės, kad to galima išmokti jau dirbant ir tai nėra esminis dalykas.

Užsiminus apie **kūrybingumą** (Nr.13 *Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas)*), teigta, kad kūrybingumo ir spontaniškumo diskusijos dalyviai įgijo darbe, tiesiogiai dirbdami su žmonėmis, kontaktuodami su klientais, taip pat, kad naujų idėjų galima rasti internete ir jas taikyti savo darbe.

Kalbant apie **verslumą** (Nr. 25 *Iniciatyvumas ir verslumas*), buvo teigiama, jog gebėti būti versliam yra svarbu, nes kartais darbe reikia „parduoti idėjas“. Tačiau išsakyta nuomonė, kad universitete šis įgūdis nebuvo formuojamas, to nebuvo jaučiama.

Apibendrinant, galima pastebėti, jog šios fokusuotos diskusijų grupės metu buvo paminėta keletas gairių, į kurias galima atsižvelgti siekiant pagerinti studijų kokybę, o kalbant apie socialinio darbuotojo kompetencijas, naujų idėjų išsakyta nebuvo. Buvo aptariama (ar netiesiogiai paliesta) dauguma dalykinių ir bendrųjų socialinio darbuotojo kompetencijų išvardintų parengtuose sąrašuose.

MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ ABSOLVENTAI

Pa(si)rengimas profesinei veiklai ir darbdavių reikalavimai absolventams

Beveik visi fokusuotų diskusijų grupės dalyviai iki pradėdami studijuoti jau dirbo. Tačiau pripažino, kad studijų metu įgytos žinios praturtino jų patirtį. Dalyviai, kurie pirma baigė studijas ir tik vėliau įsidarbino, teigė, kad labai dažnai absolventai nesugeba pritaikyti studijų metu įgytų žinių – pastariesiems reikia laiko, kad žinios pradėtų formuoti gebėjimus, todėl studijų nauda pasijunta tik vėliau. Apibendrinant galima teigti, kad studijos be darbo patirties suteikia žinių, kurios sudaro tinkamas prielaidas formuoti darbo įgūdžiams bei gebėjimams, tuo tarpu dirbantys studentai įgytomis žiniomis tik labiau praturtina savo patirtį.

„Pradėjus dirbti neiškart mokėjau pritaikyti studijose įgytas žinias. Dabar pastebiu nemažą skirtumą tarp baigusiu ir nebaigusiu studijas socialinių darbuotojų.“

„Darbo reikalavimai atrodė labai neapibrėžti, todėl studijų teikiama nauda pasijuto gerokai vėliau, pradėjus taikyti įgytas žinias.“

„Praktiškai mes atėjome be jokių įgūdžių, tik su žiniomis. Aš baigiau neakivaizdinį - įgūdžių jokių neturėjau, bet žinių buvo nemažai. Todėl įgūdžiai atėjo vėliau. Žinios nurodo kryptį įgūdžiams, kurie formuojasi po truputį jau dirbant.“

Informantai, kurie įsidarbino tik baigę studijas, taip pat teigė, kad darbe išmoko pritaikyti studijų metu įgytas žinias, analizuoti situaciją, spręsti realias problemas, kurios nebuvo aptartos vadovėliuose. Buvo pažymėta, kad jie nuolat savarankiškai ieško informacijos, susijusios su jų darbo specifika.

Fokusuotos diskusijų grupės metu paaiškėjo, kad priimant į darbą, darbdaviams yra labai aktuali darbo patirtis ir reali darbo praktika. Dalyviai ypatingai akcentavo ir asmenines darbuotojo savybes: atsakomybę, požiūrį į klientus, vertybes. Anot diskusijoje dalyvavusių absolventų, socialinis išsilavinimas sudaro prielaidas efektyvesniam darbo atlikimui, todėl tai taip pat labai svarbus kriterijus priimant į darbą. Diskusijoje dalyvavę socialiniai darbuotojai pastebėjo, kad baigę universitetines studijas būsimi darbuotojai turi daugiau potencialo, yra labiau subrendę darbui ir efektyviau organizuoja bei atlieka savo darbą.

„Žiūrėjome į tai, kur kandidatas mokėsi, ar yra dirbęs panašų darbą, ar žino pagrindines taisykles.“

„Jei studentas pas mus atlikinėja praktiką, kaip darbdavys aš kreipiu dėmesį į jo asmenines savybes, punctualumą, atsakomybę, požiūrį į darbą ir klientus, vertybes.“

„Baigusiems studijas darbuotojams žymiai geriau sekasi bendrauti su klientais, spręsti jų problemas. Tiesiog efektyvesnis pačių darbuotojų darbas,<...>, o sugeba spręsti konkrečias buitines problemas.“

„Universiteto studijose darbuotojas labiau subręsta, pasijunta visai kitas žinių lygis ir požiūris į pacientą.“

Siūlymai studijų programos atnaujinimui

Fokusuotos diskusijų grupės dalyviai ypatingai darbe **pasigenda medicinos srities žinių**, kurių reikia dirbant su bet kuria klientų grupe. **Papildomi psichiatrijos ar psichologijos dalykai** studijų metu, anot informantų, būtų labai naudingi ruošiant socialinius darbuotojus. Atsižvelgiant į platų socialinio darbuotojo darboviečių spektrą, diskusijos metu buvo užsiminta ir apie specializacijos galimybes universitete, kuri galėtų būti įgyvendinama po atliktos praktikos įvairiose įstaigose.

„Labai trūksta medicininių žinių. Nes jų reikia dirbant su bet kuria klientų grupe.“

„Psichiatrijos dalykų turėjom tik vieną kursą. Ir tu psichologinių, psichiatrinių žinių labai trūksta.“

Pasigendama ir raštvedybos žinių, kurios praverstų pildant nemažai dokumentų.

„Kadangi esame biurokratai, labai trūko raštvedybos. Pradžioje iškilo sunkumų dirbant su dokumentais.“

Apskritai, diskusijoje buvo pastebėta, kad nors universitetą baigę darbuotojai yra labiau subrendę, tačiau turi mažiau praktinių žinių, nei kolegijas baigę socialiniai darbuotojai. Siekiant, kad universitetinės studijos būtų universalesnės, siūloma daugiau dėmesio studijų metu skirti **praktikai**. Diskusijos dalyviai tvirtino, kad universitete turėtų būti kreipiamas dėmesys ne tiek į žinių pateikimą, kiek gebėjimo įsisavinti ir taikyti įgytas žinias lavinimą. Taigi, anot dalyvių, siekiant geriau paruošti būsimus socialinius darbuotojus, reikia daugiau valandų skirti praktikai, kuri nebūtų tik formalumas, tačiau galimybė studentams taikyti jau įgytas žinias ir lavinti kritišką mąstymą bei savarankiškumą.

„Tačiau bakalauro studijos pakankamai stiprios, nors trūksta praktikos. Manau, studijų metu reikia kuo daugiau praktikos.“

„Man atrodo, kad labai svarbi yra praktika. Siūlau 50% studijų kreditų skirti praktikai.“

„Studentams dabar leidžiama būti stebėtojais gana rimtų procesų arba jie gauna pagalbinius darbus, kurie greit turi pradžių ir greit pasibaigia. Nes ir pati praktika labai neilgai trunka.“

Informantai teigė, kad studijų metu daugiau dėmesio reikėtų skirti šioms kompetencijoms: *Nr.23 Valstybės socialinės pagalbos administravimo aparato – institucijų atsakomybės, kompetencijų ribų, pavaldumo ryšių, bendradarbiavimo tinklų ir pan. – išmanymas, Nr.14 Gebėjimas naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais ištekliais, siekiant organizuoti ir tobulinti socialinę pagalbą*. Dalyviai pripažino, kad **socialinės politikos** klausimais jaučiasi esantys profanai, kuriems sunku apibendrinti ekonominius ir socialinius rodiklius, prognozuoti socialines paslaugas, teikti pasiūlymus socialinės politikos klausimais. Šie įgūdžiai, anot absolventų, turėtų būti lavinami būtent magistrantūros studijose. Diskusijoje dalyvavę pažymėjo, kad studijų metu nepakankamai lavinami ir **retorikos** įgūdžiai, kurie socialinio darbuotojo darbe yra pakankamai svarbūs.

„Taip tai yra labai svarbu, tačiau socialinės politikos klausimais aš jaučiuosi visiškai profanė.“

„Magistro studijose šio dalyko pasigedau ir aš.“

„Prognozuoti aš galiu tik todėl, kad turiu ekonomikos bakalaurą ir galiu pritaikyti ten įgytas žinias.“

„Trūksta. Labai svarbu, kad darbuotojas nebijotų kalbėti pacientams, kad mokėtų kalbėti. Retorika yra labai svarbi mūsų darbe.“

Pastabos dėl dalykinių kompetencijų:

- **Teisinės bazės žinios ir gebėjimas šias žinias taikyti** (kompetencijos Nr. 21,22,24). Diskusijos dalyviai tvirtino, kad bazinių teisinių žinių studijų metu įgijo pakankamai. O sudėtingesnius klausimus turi spręsti kvalifikuoti teisininkai.
„Socialiniame darbe reikia teisinių žinių ir jų buvo užtenkamai.“
- **Dokumentacija** (Nr. 12 *Gebėjimas dokumentuoti pagalbos klientui (kliento sistemai) procesus*). Vieni absolventai tvirtino įgiję užtektinai dokumentacijos žinių, tačiau buvo ir tokių, kuriems jų trūko.
„Dokumentavimo kolegijose moko. Man buvo netgi du kursai apie dokumentų sudarymą.“
„Kadangi esame biurokratai, labai trūko raštvedybos. Pradžioje iškilo sunkumų dirbant su dokumentais.“
- **Poveikis socialinei politikai** (Nr. 30 *Gebėjimas kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį*). Anot dalyvių, poveikį socialinei politikai gali daryti socialinis darbuotojas tik su patirtimi ir veikdamas tik per organizaciją ar instituciją.
„Poveikį galbūt gali turėti žmogus su patirtim, ir tai tik atstovauti kažkokią organizaciją.“
„Na taip, veikti gali kuomet esi organizacijoje, nes vienas žmogus nelabai gali ką nuveikti. Vienas žmogus, kaip toks poveikio negali tikėtis, reikia veikti per organizaciją ar instituciją.“

Pastabos dėl bendrųjų kompetencijų

Fokusuotos diskusijų grupės dalyviai sutiko, kad tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai socialiniam darbuotojui ypatingai svarbūs. Darbdaviams taip pat labai svarbu, kad būsimas darbuotojas gebėtų ieškoti informacijos iš įvairių šaltinių, ją apdoroti ir analizuoti, gebėtų mokytis ir savarankiškai priimtų sprendimus. Buvo absolventų, kurie išskyrė kaip svarbias bendrąsias kompetencijas verslumą ir gebėjimą dirbti tarptautinėje aplinkoje.

„Na pirmas yra pagrindų pagrindas – „tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai“.

„Mano nuomone, labai svarbus šeštas punktas – „Gebėjimas priimti sprendimus“. Aš kaip darbdavys tikiuosi savarankiško darbuotojo.“

„Svarbiausia vis tik manau yra bendravimas, kuris apima daugumą socialinio darbuotojo darbo sričių.“

„Manau, kad verslumą, gebėjimas valdyti projektus, atlikti mokslinius tyrimus bei dirbti tarptautinėje aplinkoje yra reikalingi dalykai, kadangi labai daug žmonių dabar iš to gyvena.<...>“

4.2. DALINAI STRUKTŪRUOTŲ INTERVIU SU DARBDAVIAIS DUOMENŲ ANALIZĖ

4.2.1. Informacija apie interviu

Dalinai struktūruoto interviu metodu buvo apklausti keturi socialinio darbo darbdaviai-ekspertai, vadovaujantys socialines paslaugas teikiančioms įstaigoms, į kurias dirbti ir/ar atlikti praktikos ateina socialinio darbo studijų programos baigę absolventai. Interviu su kiekvienu darbdaviu atlikti 2010 m. liepos mėnesį jų darbo vietose. Interviu trukmė – nuo 1,5 iki 2 val.

Interviu metu buvo prašoma įvertinti aukštosiose mokyklose įgytą socialinio darbo specialistų (profesinio bakalauro/bakalauro/magistrantūros studijų programų absolventų) pasirengimą darbo rinkai, įvertinti dalykinių bei bendrųjų kompetencijų sąrašą, sudarytą remiantis dokumentų analize ir Tuning ekspertų bei tyrėjų-dalykininkų rekomendacijomis bei įvertintą darbdavių kiekybinėje apklausoje, pasakyti savo nuomonę apie darbdavių kiekybiniame tyrime pagal svarbą išranguotų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašą, pateikti pasiūlymų, kaip atnaujinti studijų programas.

4.2.2. Bendros pastabos dėl kompetencijų sąrašų

Dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašus socialinio darbo darbdaviai-ekspertai vertino kaip pakankamai išsamius ir tinkamus. Tačiau pastebėta nevienoda tiek dalykinių, tiek bendrųjų kompetencijų svarba ir apimtis: vienos kompetencijos ekspertų įvardijamos kaip esminės ir išsamios, apimančios plačius dalykus, kitos – kaip mažiau svarbios (nebūtinės kiekvienam socialiniam darbuotojui) ir specifinės, susijusios su tam tikru siauru socialinio darbo aspektu. Paminėta, jog darbui su skirtingomis klientų grupėmis gali reikėti skirtingų kompetencijų.

Darbdaviai-ekspertai taip pat pažymėjo, jog kai kurie gebėjimai ir įgūdžiai negali būti įsisavinti studijų proceso metu, juos reikia lavinti nuolatos, tad kai kurios kompetencijos, ekspertų nuomone, yra išugdomos tik dirbant socialinį darbą, įgijus pakankamai šio darbo praktikos.

4.2.3. Dalykinių kompetencijų vertinimas

Dalykinių kompetencijų sąrašą socialinio darbo darbdaviai-ekspertai įvardino kaip išsamų ir tikslų. Kiekviena dalykinė kompetencija buvo svarstoma atsižvelgiant į du aspektus: pirma, kiek ji yra svarbi socialinio darbuotojo darbe, ir antra, ar absolventai yra įgiję šią kompetenciją. Buvo teigiama, jog „*visos šios kompetencijos yra svarbios ir turi būti paliestos studijų programose, tik vienos giliau nei kitos*“ (1 ekspertas). Taip pat pastebėta, jog dalykinės kompetencijos apima skirtingus socialinio darbuotojo kompetencijų lygmenis – tiesioginį darbą su klientu ir platesnio profilio, vadovaujamą socialinio darbuotojo darbą (4 ekspertas). Svarbiausiomis buvo laikomos kliento lygmens, organizacinio lygmens ir bendruomenės bei visuomenės lygmens kompetencijos (3 ekspertas). Be to, buvo išsakyta nuomonė, kad „*galbūt reikėtų didesnio akcento apie darbą su specialiomis klientų grupėmis, kad tai atsispindėtų ne vienoje kompetencijoje*“ (1 ekspertas). Taip pat pasigesta „*akcento apie darbo saugą ir emocinę darbo kultūrą*“ (2 ekspertas).

Svarstytos kai kurių kompetencijų formuluotės. Netinkamoms, ekspertų nuomone, formuluotėms buvo siūlomi kiti apibrėžimai, kai kurias kompetencijas siūlyta perkelti prie bendrųjų kompetencijų sąrašo.

Kontaktas su klientu – abipusio ryšio užmezgimas ir palaikymas, gebėjimas tinkamai konsultuoti, bendrauti – įvardintas kaip esminė socialinio darbuotojo dalykinė kompetencija.

26 lentelė. Dalykinių kompetencijų sąrašo vertinimas

Kompetencijos Nr.	Kompetencija	1 ekspertas	2 ekspertas	3 ekspertas	4 ekspertas
1	Gebėjimas užmegzti ir palaikyti abipusio pasitikėjimo santykį su klientu (kliento sistema)	Žemas gebėjimo lygmuo. „Praktikantai to negeba (yra retų išimčių), nėra motyvuoti užmegzti kontaktą su klientu (ypač VU studentai).“	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. „Jei šito nėra, tai apie jokią bakalaurą kalbėti negalima. Šitas gebėjimas yra toks bazinis. Nes jei nemoki netgi užmegzti, tai administruoti socialinių paslaugų ar politikoj tu negali, nes neturi elementarių bendravimo įgūdžių, negali išvis būti prileistas prie kolektyvo ir prie kliento.“	Svarbi kompetencija. Universitete dalinai įgyjamas gebėjimas, kuris išvystomas praktikos metu. „Svarbu pradedančiam, bet ištobulėja praktikos metu, studentai neateina tobulai to įvaldę.“	Kadangi ekspertas dalyvavo fokusuotoje diskusijų grupėje kaip magistrantūros absolventas, šias kompetencijas jau aptarė minėtos diskusijos metu, todėl interviu metu dalykinių kompetencijų detaliai nenagrinėjo. Pateikta keletas pastabų, kurios įtrauktos į lentelę (žiūrėti Nr. 15 ir t.t.).
2	Gebėjimas bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu	Žemas gebėjimo lygmuo. „Praktikantai nelabai geba.“	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. „Privalumas „numeris vienas“, be šitų irgi negali dirbti.“	Universitete įgyjamos tik žinios, kompetencija išvystomas praktikos metu. „Teorinių žinių studentai turi, bet praktinis pritaikymas ateina su laiku.“	
3	Gebėjimas įsigilinti į konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą	Labai svarbi kompetencija, tačiau nėra pakankamas gebėjimo lygmuo. „Labai reikalinga. Tokių žinių trūksta.“	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. „Be šito dirbti negali.“	Universitete įgyjama kompetencija. „Geba. Ateina pasiruošę.“	
4	Gebėjimas nustatyti kliento (kliento sistemos) poreikius ir vystyti pagalbos strategiją ir procesą	Žemas žinių lygmuo. „Žinių apie atskirų klientų grupių poreikius trūksta.“	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. „Jei kalbam apie profesionalą (bent jau bakalaurą), tai jam privalu: užmegzti ryšį, suvokti	Universitete įgyjama kompetencija nustatyti kliento poreikius, tačiau vystyti pagalbos strategiją išmokstama tik praktikos	

	taip, kad klientas (kliento sistema) būtų įgalinamas savarankiškam gyvenimui		<i>kliento lygmeniu ir nustatyti poreikius- tai yra socialinio darbo pagrindinis dalykas.“</i>	metu. <i>„Poreikius nustatyti geba, parinkti pagalbą – reikia praktikos, laiko.“</i>
5	Gebėjimas atpažinti kliento (kliento sistemos) teisių pažeidimus ir veiksmingai juos šalinti	Absolventai turi šią kompetenciją. <i>„Tokių žinių pakanka.“</i>	<i>Žemas gebėjimo lygmuo. „Tai studentai, baigiantys trečią kursą, ateina pas mus atlikti praktiką nežinodami teisinės bazės. Kaip aukštoji mokykla siunčia studentus, nepaaiškindami elementarių dalykų: praktikos vieta turi būti ne tik dokumentų leidimas, sutarčių sudarymas, bet reikia nunešti medicinos pažymėjimą, kad esi sveikas ir gali kontaktuoti su klientu. Jei mes šitų dalykų neišmokinam studentą, tai santykiyje su klientu jis jų nenaudos. Kad gebėtų taikyti, jie turi žinoti teisinę bazę ir jos nežino. Ir kaip ateiti į praktiką, kas yra darbo sutartis, net tokių elementarių dalykų žmonės nežino.“</i>	Negali tiksliai įvertinti šio gebėjimo. <i>„Jei geba nustatyti poreikius, turbūt geba ir tai.“</i>
6	Įvairių socialinio darbo su klientais metodų išmanymas ir gebėjimas juos taikyti	Bendrųjų žinių apie socialinio darbo metodus absolventai turi, bet trūksta žinių apie specialius metodus dirbant su tam tikromis klientų grupėmis.	Nekomentavo.	Metodus puikiai išmano, taikymui reikia praktikos/laiko.
7	Gebėjimas konsultuoti klientą (kliento sistemą),	Absolventai turi šią kompetenciją.	Nekomentavo.	Labai svarbi kompetencija. Absolventai ją yra įgiję. <i>„Vienas svarbiausių dalykų.“</i>

	vadovaujantis tinkamomis konsultacinėmis koncepcijomis ir technikomis			<i>Studentai yra pasiruošę.</i>	
8	Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)	Universitete įgyjama kompetencija. <i>„Tikrai turi tokių žinių, absolventų vertybės yra suformuotos.“</i>	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. <i>„Privalumas „numeris vienas“, be šitų irgi negali dirbti.“</i>	Gebėjimas priklauso nuo asmeninių savybių. <i>„Tai labai susiję su žmogaus individualia vertybine sistema. Šios kompetencijos taikymas labai priklauso nuo asmens vertybinės pozicijos.“</i>	
9	Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) mobilizuoti reikiamus išteklius – kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.	Nekomentavo.	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. <i>„Būtina žinoti aplinkinius resursus. Tie resursai nėra statiški, jie laike kinta, vieni atsiranda, kiti dingsta, teisinė bazė keičiasi.“</i> <i>„Svarbu. Taigi tai yra ištekliai. O kaip tu tam žmogui kitaip padėsi, jeigu nežinai visų pinigų srautų, kaip jie „vaikšto“... Nežinai institucijų, kur žmogų nukreipti. Tai yra darbuotojo įrankiai pagrindiniai. Reikia motyvuoti, atskleisti visas galimas pasirinkimo galimybes, naudojant tarpinstitucinius, žmogiškuosius, materialinius išteklius. Visą tą sistemą reikia žinoti, valstybinį, nevalstybinį sektorių, savivaldos galimybes.“</i>	Universitete įgyjama kompetencija. <i>„Pradedantys dirbti studentai tai geba.“</i>	

10	Gebėjimas apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais	Labai svarbi kompetencija. Tačiau suformuluota neaiškiai. Siūlo keisti formuluotę: „Galbūt tas galėtų būti susiję su kliento saugumo atmosferos sudarymu, nes paprastai agresija kyla tada, kada žmogus jaučiasi nesaugus. Tai galbūt reikėtų teikti daugiau dėmesio apie saugumo jausmo, saugumo atmosferos sukūrimo kliento aplinkoje, negu jau pačios agresijos problemos sprendimas. Paprastai galėčiau suformuoti tai labiau kaip agresijos prevenciją.“	Vietoje šios kompetencijos siūlo įvesti kitą - išmokti saugiai teikti paslaugas, ir valdyti savo stresą. „Socialinis darbas yra pastovus darbas su konfliktais, problemom, agresijom ekonominėm, psichologinėm, su aiškiai išreikštu smurtu ir su pasyviu ignoravimu.“ „Savisaugos ar tokios darbų saugos socialiniam darbe nėra. Ir aš manau, kad galėtų būti tokia dalykinė kompetencija - išmokti saugiai teikti paslaugas, išmokti valdyti savo stresą, o tik paskui kitų stresines situacijas.“	Kompetencija įgyjama profesinės praktikos metu. „Teorijos išmanymas gali būti labai geras, bet praktiškai įgyvendinti sunku, tam reikia laiko ir patirties.“	
11	Gebėjimas atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. „Tai yra savaime suprantama.“	Bet kurios kompetencijos formavimas prasideda nuo šio gebėjimo pritaikymo pirmiau sau, tuomet klientui. „Yra asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, yra jau nukentėjusiųjų. Jei tu to nežinai, jei tu savo duomenų nežinai, tai tu ir kito nesaugosi. Jei aš to nežinau, manęs šito nepratina, tai aš ir kliento neginu, nes galvoju, kad visi yra tokie atlapaširdžiai.“	Kompetencija įgyjama profesinės praktikos metu. „Tam reikia laiko, patirties, pajutimo, kada ką galima sakyti, o ko ne.“	
12	Gebėjimas dokumentuoti pagalbą klientui	Toks gebėjimas reikalingas. Dokumentavimas skiriasi priklausomai nuo klientų	Svarbi kompetencija, absolventai nėra įgiję šio gebėjimo.	Universitete reikėtų dokumentacijos dalyko. „Sudėtinga. Tai svarbu, bet	

	(kliento sistemai) procesus	grupės pobūdžio. Siūloma tai traktuoti kaip raštingumą ir perkelti prie bendrųjų kompetencijų.	„Socialinio darbo dokumentacija yra labai įdomus dalykas - turim patys susikurti formas. Kažkokios yra primestos, bet jos yra ilgos, nereikalingos, nelanksčios ir reikalaujančios labai daug popieriaus- per aštuoniolika lapų tau tik tris vieta reikia užpildyti. Dokumentaciją susikuriam patys. Šito reikia. Nemoka šito. Taip per dokumentavimą išeina darbas su klientu. Tai yra geras dalykas.“	jauni žmonės nenori to daryti (gal iš nežinojimo?) Patirtis ateina su laiku, iš pradžių daugelio supratimas apie tai, ką reikėtų dokumentuoti, skirtingas, dokumentuojami ir nereikalingi dalykai, interpretuojama. Reikėtų dokumentacijos dalyko.“	
13	Gebėjimas reflektuoti ir vertinti savo darbo su klientu (kliento sistema) procesą	Socialiniam darbuotojui svarbi kompetencija. „Svarbu.“	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. „Tai čia vienareikšmiškai.“	Universitete įgyjama kompetencija. „Geba. Kartais trūksta priemonių, patirties, kaip tą daryti.“	
14	Gebėjimas naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais ištekliais, siekiant organizuoti ir tobulinti socialinę pagalbą	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. „Bet kokios srities universiteto absolventas turi tai gebėti.“	Svarbi kompetencija. „Reikia motyvuoti, atskleisti visas galimas pasirinkimo galimybes, naudojant tarpinstitucinius, žmogiškuosius, materialinius išteklius. Visą tą sistemą reikia žinoti, valstybinį, nevalstybinį sektorių, savivaldos galimybes. Taip, visais galimais - pigiausiu, greičiausiu keliu ateiti... nes klientas nori pokyčių ir, jei jie labai ilgai laukia gali, jis tada tampa nemotyvuotas.“	Labai svarbi kompetencija, įgyjama universitete. „Geba ir daro. Labai svarbu, nes jei to negebės, negalės spręsti problemos.“	

15	Gebėjimas kurti ir plėtoti inovatyvias socialinės pagalbos strategijas	Svarbi kompetencija. <i>„Reikalinga. Inovatyvumas ir kūrybiškumas socialiniame darbe ypač svarbus, nes tai jauna ir dar besiformuojanti profesija.“</i>	Nekomentavo.	Gebėjimo lygmuo priklauso nuo asmeninių savybių. <i>„Individualus dalykas, priklauso nuo kiekvieno darbuotojo noro.“</i>	Gebėjimo lygmuo priklauso nuo asmeninių savybių. <i>„Jei tu mokaisi universitete, tada jos buvo inovatyvios, o, padirbus tris metus, jau nebe... Arba, nebent, čia turima omenyje, kad žmogus turi nuolat save tobulinti arba turi turėti įgūdį ieškoti literatūros naujos, stebėti situaciją ir pan... Bet tai labai priklauso ir nuo asmeninių savybių.“</i>
16	Gebėjimas vadovauti socialinių padėjėjų ir savanorių veiklai	Svarbi kompetencija. <i>„Tą turi gebėti.“</i>	Labai svarbi kompetencija. <i>„Taip. Tai tavo santykis ne tik su klientu, bet ir santykis su kolega, su žemiau stovinčiu- čia yra labai svarbu tie žmogiškieji vidiniai dalykai. Yra žmonių, kurie labai gerai gali dirbti su dokumentacija, bet negali dirbti su žmogumi. Tai organizuojant darbą institucijoj galima taip padaryti, kad jo socialinio darbo supratimą ir gebėjimą tvarkyti dokumentus... Galima jo neprileisti prie kliento. Kalbant apie vieno langelio principą, praktiškai žmogaus neturi, turi tik krūvą popierių.“</i>	Nekomentavo.	Nekomentavo.
17	Gebėjimas dirbti kartu su kitų profesijų atstovais tarpdisciplininėje	Svarbi kompetencija. <i>„Tą turi gebėti.“</i>	Svarbi kompetencija. <i>„Čia tas komandinis, tarpinstitucinis... jau turim aštunti metai tokią komandą.“</i>	Labai svarbi kompetencija, įgyjama universitete. <i>„Geba ir gali. Tai labai svarbu, kitaip neišspręstum</i>	Universitetas negali suformuoti šio gebėjimo. Jam suformuoti reikia praktikos.

	aplinkoje		<i>Mūsų darbuotojai gali dirbti su bet kuria profesija. Išmokom atskirti kitus dalykus, kad jie taip pat turi savo prioritetus. Turi savo vertybes kitas, strategijas. Ir mes tas strategijas gerbiam ir bandom kažkaip jas apsaugoti. Jei tu moki gerai dirbti su klientu, tu visada mokėsi gerai ir tarp institucijų bendrauti.“</i>	<i>problemos.“</i>	<i>„Be praktinio gebėjimo ir padirbėjimo tarpdisciplininėje grupėje ir turėjimo konfliktų, jų išsprendimo arba pasimokymo dirbti kartu praktinio tu to teoriškai neišmoksi. Universitetas gebėjimo dirbti tarpdisciplininėje aplinkoje nežinia ar kiek ten duoda. Nebent per praktikas. To dalyko irgi neišmoksi teoriškai.“</i>
18	Gebėjimas inicijuoti ir plėtoti savivalbos grupių ir judėjimų veiklą	Nekomentavo.	Svarbi kompetencija. <i>„Reikia šito. Mes turim savipagalbos ir palaikymo programą.“</i>	Nekomentavo.	Nekomentavo.
19	Gebėjimas vertinti socialinės pagalbos kokybę ir ją tobulinti	Labai svarbi kompetencija.	Nekomentavo.	Universitete įgyjama kompetencija. <i>„Geba, tačiau nėra aiškių kokybiško socialinio darbo kriterijų. Apie tai diskutuoja, ieško kitų būdų padėti.“</i>	Nekomentavo.
20	Gebėjimas inicijuoti ir įgyvendinti socialinių problemų prevencijos programas	Labai svarbi kompetencija, tačiau žemas gebėjimo lygmuo. <i>„To trūksta, darbuotojai nelabai moka ir yra nelinkę dirbti preventyviai, bet tai labai svarbu.“</i>	Nekomentavo.	Sunku vertinti, nes ekspertas dirba su problemų sprendimu, o ne jų prevencija. Prevencijai skiriama mažai dėmesio.	Kompetencija formuojasi profesinės praktikos metu. <i>„Kas yra su politika, jau to išmoksti, šitas kompetencijas labiau įgyji praktiniame darbe.“</i>
21	Gebėjimas taikyti valstybės socialinės pagalbos ir kitą susijusių teisinę	Labai svarbi kompetencija. <i>„Tai labai svarbu, nes tik pagal galiojančius teisės aktus ir yra teikiama pagalba.“</i>	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. Žemas gebėjimo lygmuo. <i>„Vienareikšmiškai. Kad gebėtų</i>	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. Absolventai šį gebėjimą turi arba išmoksta darbe.	Nekomentavo.

	bazę bei ja naudotis organizuojant pagalbą		<i>taikyti, jie turi žinoti teisinę bazę ir jos nežino. Ir kaip ateiti į praktiką, kas yra darbo sutartis, net tokių elementarių dalykų žmonės nežino.“</i>	<i>„Privalo tai išmanyti. Išmano arba labai greit išmoksta. Dėl šito problemų nekyla.“</i>	
22	Gebėjimas taikyti Europos sąjungos ir kitų tarptautinių institucijų socialinės apsaugos teisinę bazę	Nesvarbi kompetencija. <i>„Kol kas tai neaktualu, bet gali būti svarbu ateityje.“</i>	Labai svarbi kompetencija. <i>„Vienareikšmiškai... Pasižiūrėti kiek ten harmonizuojasi ta teisė. Yra ir mainai, gaunam savanorių iš įvairių šalių.“ „Per mažai dėmesio skiriama šiai kompetencijai, neatsižvelgiama į globalizacijos reiškinius ir jos padarinius mūsų šalies gyventojams.“ „Yra ta migracija, yra judėjimas asmenų, vedybos... Šitoje vietoje daugiau reikia žinių. Sienos dabar yra atviros, ta globalizacija stipriai paveikia.“</i>	Mano, kad tai nesvarbu, iš darbuotojų nereikalauja, netenka susidurti.	Nekomentavo.
23	Valstybės socialinės pagalbos administravimo aparato– institucijų atsakomybės, kompetencijų ribų, pavaldumo ryšių, bendradarbiavimo tinklų ir pan. – išmanymas	Būtina kompetencija. <i>„Bet kokios srities universiteto absolventas turi tai išmanyti.“</i>	Svarbi kompetencija. <i>„Reikia šito pavaldumo... Tiesiog net socialinės apsaugos ministerijos tinklalapyje išaiškinti, kurios įstaigos yra prie socmino, kas yra savivaldybė, kas yra savivaldos įstatymas. Kad žinotų, kai ateina, savo kompetencijos ribas ir nesinaudotų tais teisės aktais, kurie jiems nepriklauso.“</i>	Universitete įgyjama kompetencija. <i>„Išmano, ateina išmanydami.“</i>	Nekomentavo.

24	Žmogaus teises reglamentuojančių dokumentų išmanymas ir gebėjimas jais vadovautis savo praktikoje	Nekomentavo.	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. <i>„Socialinis darbas ir yra ginti bazinės žmogaus teises. Ne laisvalaikio organizavimas, ne ekskursijų, o bazinių elementarių dalykų užtikrinimas.“</i>	Išmano. Ar absolventai geba taikyti dokumentus ekspertas negali vertinti, nes to neprireikia.	Nekomentavo.
25	Gebėjimas suvokti ir analizuoti (pasitelkiant teorijas) visuomenėje vykstančius socialinius procesus ir numatyti jų įtaką socialinės pagalbos sričiai	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. <i>„Labai reikalinga ir dažnai taikoma praktikoje.“</i>	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. <i>„Socialinis darbuotojas turi atliepti aktualijas, kurios gali paliesti klientą, turi užbėgti už akių, kol tas aktas neišgaliojo ir padaryti atitinkamą pakeitimą, kad tas aktas kuo mažiau neigiamai atsilieptų kliento gyvenime.“</i>	Labai svarbi kompetencija, įgyjama universitete. <i>„Geba. Tai svarbu, nes kitaip nesuvoksi kliento problemų.“</i>	Universitete įgyjama kompetencija. <i>„Vėlgi, yra seminarai, per kuriuos (neakivaizdininkam gal tų seminarų nėra) ... jaunimas seka pokyčius socialinėje politikoje.“</i>
26	Gebėjimas išvelgti (bendruomenėje, visuomenėje) socialinės pagalbos poreikį bei gebėti siūlyti veiksmingas pagalbos strategijas, vadovaujantis darnios raidos principais	Socialiniam darbuotojui nesvarbi kompetencija. <i>„Ši kompetencija plati, labiau reikalinga vadovaujama ar vadybinį darbą dirbančiam darbuotojui nei socialiniam darbuotojui dirbančiam su klientu.“</i>	Galima inicijuoti įvairias naujoves. Netgi pareigybėse instrukcijose yra įrašyta, kad galima duoti pasiūlymus, dalyvauti darbo grupėse. Socialinių darbuotojų noras pagerinti situaciją yra sveikintinas ir savo idėjas galima realizuoti.	Nekomentavo.	Nekomentavo.
27	Gebėjimas telkti vietas bendruomenę bei įgalinti ją pagalbos veiklai	Labai svarbi kompetencija. <i>„Tai labai svarbu ir tokių žinių labai reikia.“</i>	Labai svarbi kompetencija. <i>„Niekas geriau padėti negali, kaip vieni kitiems šalia gyvenantys žmonės, todėl telkti bendruomenę yra labai svarbi kompetencija, kuri gali būti traktuojama kaip prevencija bendruomenėje. Savarankišku</i>	Kompetencijos lygmuo priklauso nuo asmeninių savybių. <i>„Tai individualu, priklauso nuo kiekvieno darbuotojo noro, iniciatyvumo.“</i>	Nekomentavo.

			<i>ir nepriklausomu reikia padaryti žmogų, tada jo socialinė kompetencija užauga, savimonė, savivertė pasikeičia. Jis pradeda kitus konsultuoti, kitiems gali suteikti pagalbą. Tai yra prevencija bendruomenėje.</i>		
28	Gebėjimas veiksmingai atstovauti socialinės pagalbos klientų ar jų grupių teises ir interesus	Labai svarbi kompetencija.	Socialiniam darbuotojui reikalinga kompetencija. <i>„Veiksmingai bandom, jeigu mums leidžia tą padaryti.“</i>	Nekomentavo.	Nekomentavo.
29	Gebėjimas profesionaliai paremti iniciatyvas ir judėjimus, siekiančius mažinti socialinę atskirtį ir diskriminaciją bei užtikrinančius socialinį teisingumą	Svarbi kompetencija. <i>„Socialinės atskirties išmanymas ir darbas su ja reikalingas vien dėl to, kad yra labai daug tarptautinių projektų šia tema.“</i>	Nekomentavo.	Nekomentavo.	Nekomentavo.
30	Gebėjimas kritiškai analizuoti socialinę politiką ir daryti jai poveikį	Socialiniam darbuotojui svarbi kompetencija. <i>„Reikia, absolventas turėtų tai gebėti. Tačiau praktiškai labai sunku daryti poveikį socialinei politikai, nėra aišku, kaip tą reikėtų daryti, Bet argumentuotai pateikti savo įžvalgas ir pasiūlymus absolventai turėtų gebėti.“</i>	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. <i>„Būtina yra. Pasigendama bendro žinojimo apie politiką ne tik EU, bet ir Lietuvos. Studijose per daug dėmesio skiriama žmogui, tačiau neturėtų būti pamirštas ir valstybinis lygmuo, valstybinis požiūris į žmogų. Europos sąjungos... Ir numenkinimą tokios bendros politikos žinojimo. Ir kaip ta visuomenė,</i>	Nekomentavo.	Kompetencija formuojasi profesinės praktikos metu. <i>„To tu neišmoksi universitete arba turėsi dėstytojo perteiktą kritinį požiūrį. Kritiškai analizuoti socialinę politiką gali praktiškai dirbdamas- taikydamas teisės aktus, taikydamas teisės normas, kurios, galbūt, pozityviai ką nors diskriminuoja ir tu praktikoje matai, kad pritari</i>

			<i>kaip ta socialinė politika įtakoja žmogų? Kaip jisai įtakoja politiką? Tai nėra čia tokio valstybinio požiūrio į klientą, į kliento grupę nėra čia. Jei atstovauji valstybinę organizaciją, tai norisi, kad biudžeto lėšos būtų gerai panaudotos, noriu, kad paslauga būtų kokybiška, kad žmogus, gavęs paslaugą, daugiau nebesikreiptų dėl tų pačių problemų.“</i>		<i>tai diskriminacijai pozityviai. Kai ką, žinoma, kritiškai analizuoti tu gali tikrai susipažinęs kaip tai veikia. O kaip teisės aktai veikia tu matai praktiškai. Ir mes patys tą pastebime, kad, kai rengiami kokie nors teisės aktai, tai socialinės apsaugos ir darbo ministerijos yra sudaromos darbo grupės arba užklausimai yra. Ir visą laiką yra kviečiami praktikai. Labai dažnai mes, praktikai, turim ginčą su politikos formuotojais, nes jie, neturėdami praktikos, daugiau biurokatiškai į tai žiūri, o mes žinom, kad šito kryptys ar veiklos neveikia arba sudaro kliūtis didesnes socialinės paramos ar paslaugų reikalingiems žmonėms gauti tas paslaugas.“</i>
31	Gebėjimas kritiškai reflektuoti socialinio darbo profesijos etikos standartus, teisinę sistemą, vaidmenį visuomenėje	Reikalinga kompetencija. „Absolventai turėtų būti su tuo susipažinę, bet į tai gilintis nereikia.“	Socialiniam darbuotojui reikalinga kompetencija. „Šitą mes darome ir tai aš dabar darau.“	Absolventai yra įgiję šią kompetenciją. „Geba. Kartais sulaukia racionalių pasiūlymų, sprendimų.“	Nekomentavo.

32	Socialinio darbo profesijos istorinės raidos išmanymas ir gebėjimas kritiškai reflektuoti aktualias profesijos tendencijas	Absolventai yra įgiję šią kompetenciją. <i>„Tokias žinias absolventai turi, bet daug dėmesio tam nereikėtų skirti. Kiekvienos profesijos atstovas turi būti susipažinęs su savo profesijos istorija.“</i>	Nekomentavo.	Nekomentavo.	Nekomentavo.
33	Gebėjimas veiksmingai dalyvauti profesinėse ir tarp profesinėse diskusijose, plėtojant socialinio darbo profesiją	Nereikalinga profesinio bakalauro absolventams kompetencija. <i>„Tai labiau bendroji kompetencija – dalyvauti profesinėse diskusijoje. Tai labiau reikalinga universitetų nei kolegijų studentams.“</i>	Socialiniam darbuotojui reikalinga kompetencija. <i>„Dalyvaujame diskusijose. Aišku, asociacija socialinių darbuotojų yra mieganti ir jos praktiškai nėra. Labai laukiam suvažiavimo, nes dabar yra labai daug jaunų išsilavinusių darbuotojų, kurie galėtų tą vėliavą perimti. Reikėtų kaip pvz.: skautinę organizaciją padaryti, socialinius darbuotojus apjungti, profesiškaip stiprinti, juos vienyti.“</i>	Kompetencija priklauso nuo asmeninių savybių. <i>„Sunku vertinti, bet aktyvistų yra.“</i>	Nekomentavo.
34	Gebėjimas reflektuoti savo profesinio veikimo, pasitelkiant teorinį žinojimą bei kolegialaus konsultavimosi galimybes	Labai svarbi kompetencija, įgyjama profesinės veiklos metu. <i>„Labai svarbu, bet tai įgyjama praktinio darbo metu.“</i>	Reikalinga kompetencija, tačiau kol kas nerealizuojama. <i>„Profesinio lygmens supervizija yra reikalinga, bet šiuo metu tai prabanga.“</i>	Nekomentavo.	Nekomentavo.

35	Gebėjimas nustatyti savo profesinio veikimo tobulinimo poreikį ir jį tenkinti atliepiančias aktualias profesijos tendencijas ir laikantis mokymosi visą gyvenimą principo	Svarbi kompetencija bet kurios mokslo srities absolventui. <i>„Tai svarbu, tačiau aktualu kiekvienai profesijai.“</i>	Siūloma naudoti silpnųjų pusių analizę, steigti metodinius konsultacijų centrus. <i>„Socialiniai darbuotojai du kartus per metus daro silpnųjų pusių analizę. Dirbant per laiką atsiranda kokios tai nauja informacija, kurios aš „nepaimu“ iš principo. O tų kursų dabar atsirado labai daug ir visi yra mokami. Būna, kad studentai atsineša praeitų metų paskaitų konspektus, mes juos atsišviečiam ir naudojame. Man atrodo, kad jeigu būtų kiekvienoje aukštojoje mokykloje toks metodinis centras ar metodinis kabinetas, kur gali studentai ateiti. Galbūt dėstomas dalykas jau praėjo, o praktikos metu išlindo kažkoks momentas. Nėra metodistų pas jus. Tai tas metodistas galėtų ir praktikas tvarkyti ir mums praktikams padėti bent jau tiems, kurie priima jūsų studentus. Būtų susistemintos visos medžiagos, visos patirtys, naujausios galimybės. Atėjęs studentas iškart galėtų pasitarti: kur mums nueiti? Mes jau nebesimokome... Supervizijos neturim.“</i>	Absolventai yra įgiję šią kompetenciją. <i>„Geba įvertinti tai, ko jiems trūksta. Tai paaiškėja dirbant, tam reikia praktinės patirties.“</i>	Nekomentavo.
36	Gebėjimas analizuoti socialines	Socialiniam darbuotojui svarbi kompetencija.	Svarbu.	Nekomentavo.	Nekomentavo.

	problemas, pasitelkiant socialinio darbo teorijas, tyrimų duomenis ir tarpdisciplininį požiūrį	„Ypač svarbi kompetencija. Turėtų būti išskaidyta pagal tam tikras klientų grupes.“			
37	Gebėjimas atlikti taikomąjį arba mokslinį socialinį tyrimą ir panaudoti tyrimo rezultatus socialinio darbo veikloje	Universitete įgyjama kompetencija, praktikoje retai pritaikoma. „Praktikoje su tuo beveik nesusiduriama, bet universiteto studentams tai reikalinga, jie turi gebėti tai daryti ir tokių žinių universitete yra pakankamai.“	Reikalinga kompetencija. „Reikia tokio elementaraus suvokimo, nes tu netgi kliento situacijos tyrimą darai. Tada pradedi visumoje žiūrėti už pusmetį, už metus.“	Universitete įgyjama kompetencija. „Sunku vertinti, yra keletas tokių darbuotojų, bet po studijų tikriausiai gebėtų visi.“	Universitete įgyjama kompetencija. „Jau metodai yra supažindinti, žmonės rašo bakalauro darbą, turi kursinius darbus, rašo magistro darbus ir per šituos darbus, mokslinius tyrimus toliau ji sugeba padaryti. Pasipraktikuoja bakalaurai, o magistras jau tą sugeba daryti.“
38	Gebėjimas tinkamai viešinti ir publikuoti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos rezultatus	„Reikalingas, bet tikrai ne pagrindinis gebėjimas.“	Nereikalinga kompetencija. „Tinkamai viešinti ir publikuoti tyrimus tai čia jau mes rankas keliame ir neapeliuojame į tokius dalykus, bet jei tik yra galimybė į kažkokį bakalaurinį ar magistrinį darbą, tai mes visom keturiom tą ir darom.“	Ekspertas šios kompetencijos negalėjo įvertinti.	Socialiniam darbuotojui svarbi kompetencija.
Darbdavių kiekybiniame tyrime pasiūlytų papildomų dalykinių kompetencijų vertinimas					
-	Gebėti išsiugdyti savyje empatiją	Svarbi kompetencija. Jos trūksta. „Reikalinga. To labai trūksta ir sunkiai sekasi empatiją ugdyti.“	Nekomentuota, nes šios kompetencijos jau yra dalykinių kompetencijų sąrašė (taikoma visoms darbdavių kiekybiniame tyrime	„Tai įgimta, negalima to išugdyti.“	Nekomentavo.

-	Gebėjimas teikti pagalbą socialinių poreikių vaikams, turintiems proto negalią	„Gebėjimas įsigilinti į konkrečios klientų grupės poreikius yra labai svarbus.“	pasiūlytomis papildomoms kompetencijoms). „Ką jie čia šneka, viskas yra pas jus sudėta, tiktai susiaurinta čia“	Svarbi kompetencija dirbant konkrečioje srityje. „Labai svarbus dirbant su šia sritimi.“	„Toliau mes vėl nueinam į darbą su atskiromis klientų grupėmis- paminėti socialinių poreikių vaikai, bet tikriausiai turėta omeny specialiųjų poreikių.“
-	Gebėjimas užtikrinti klientams planuojamų teikti ir teikiamų paslaugų teisėtumą, teisingumą ir prieinamumą	Socialiniam darbuotojui būtina kompetencija. „Tai yra savaime suprantama.“		Kompetencija įgyjama profesinės veiklos metu. „Paslaugų prieinamumas nuo eilinio socialinio darbuotojo nepriklauso, teisėtumas apibrėžiamas įstaigoj, o teisingumas išsiugdo su patirtimi.“	Neaiški kompetencijos formuluotė. Už socialinės paslaugos teikimą turėtų būti atsakingas vadovas. „Man tai čia formuluotės labai keistos ir nežinau... aš net nesuprantu kas tai yra. Bet tai jokiū būdu ne asmens gebėjimas, o tai yra ar paslauga teikiama atitinka teisės aktus yra tos įstaigos vadovo užduotis. Nes paslaugos kriterijai yra ne vien tik kvalifikacija socialinio darbuotojo, bet sudedamoji dalis yra aplinka, kurioje veikiama, sąlygos, kuriomis yra teikiama. Labai daug yra sudedamųjų dalių. Nuo socialinio darbuotojo negali priklausyti teisėtumas. Socialinė paslauga turi daug komponentų ir už ją yra atsakingas... turėtų būti atsakingas vadovas, o ne socialinis darbuotojas.“
-	Gebėjimas taikyti teisinės žinias atliekant narkomanų	Universitete įgyjama kompetencija. „Teisinių žinių absolventai		„Teisinės žinios reikalingos.“	Svarbi kompetencija.

	prevenčines programas	turi.“			
-	Išmanyti „Dvylikos žingsnių“ programą	Svarbi kompetencija dirbant konkrečioje srityje. <i>„Tai aktualu tik dirbantiems su priklausomybės ligas turinčiais asmenimis.“</i>		Svarbi kompetencija dirbant konkrečioje srityje. <i>„Tai būtina dirbant su priklausomybę turinčiais asmenimis.“</i>	Kalbama ne apie kompetencijas, o apie darbo metodus. <i>„Toliau paminėti su proto negalia, narkomanai, dvylika žingsnių- priklausomi žmonės- mes matome, kad čia nėra kompetencijos, bet tai yra darbo metodų su atskiromis socialinėmis žmonių grupėmis išmanymas, mokėjimas ar darbo metodų taikymas.“</i>
-	Laiku ir tinkamai reaguoti į mokinių socialinius poreikius, krizines situacijas, numatyti veiksmingas priemones joms išspręsti	Nekomentavo.		Šioje kompetencijoje kalbama apie socialinį pedagogą. <i>„Dabar stengiamasi skirti socialinį darbuotoją ir socialinį pedagogą.“</i>	Nekomentavo.
-	Mokėti dirbti su narkomanų artimaisiais	<i>„Su bet kokia klientų grupe to reikia.“</i>		Svarbi kompetencija dirbant konkrečioje srityje. <i>„Vienas iš svarbesnių dalykų dirbant su šia klientų grupe.“</i>	Kalbama apie darbo metodą. <i>„Mokėti dirbti su narkomanų artimaisiais - tai yra metodas. Ir jeigu tu pasirinksi specializaciją... tai yra socialinis darbas su priklausomybę turinčiais žmonėmis ir jų šeimomis, tu jau penkias iš šitų kompetencijų turėsi.“</i>
-	Priklausomybės problemos suvokimas	Labai specifinė kompetencija.		Nekomentavo.	Nekomentavo.

-	Susitarimų priėmimas ir jų laikymasis	„Tai yra gebėjimas dirbti komandoje.“		Nekomentavo.	Priklauso nuo asmeninių savybių. „Sakyčiau, kad tai yra asmeninė žmogaus savybė. Arba žmogus yra atsakingas, arba jis yra neatsakingas.“
-	Specifinių psichologinių žinių, dirbantiems su psichinę negalia turinčiais žmonėmis, turėjimas	Svarbi kompetencija, būtina dirbant su bet kuria klientų grupe. „Specifinių psichologinių žinių reikia dirbant su kiekviena klientų grupe atskirai.“		Svarbi kompetencija. „Taip, svarbu.“	Nekomentavo (apibendrinimas dėl darbo su klientų grupėmis išsakytas aukščiau).
-	Vaiko psichologijos išmanymas pagal amžių	Universitete įgyjama kompetencija. „Tokių psichologinių žinių studentai turi.“		Nekomentavo.	Nekomentavo.
-	Turėti aiškias vertybes, nuostatas ir poziciją	Priskirtų bendrosioms kompetencijoms. „Tai yra labai svarbu kiekvienai profesijai ir tai neturėtų būti išskirta kaip kompetencija, to nereikia specialiai formuoti.“		Svarbi kompetencija. „Taip, o ypač svarbus supratimas, kad tu nori dirbti tokį darbą, o ne dirbi jį iš bėdos.“	Siūloma perkelti prie bendrųjų kompetencijų sąrašo. „Vėl asmeninė yra kompetencija.“

4.2.4. Bendrųjų kompetencijų vertinimas

Aptariant bendrųjų kompetencijų sąrašą, socialinio darbo darbdavių-ekspertų buvo prašoma atsižvelgti į du aspektus: pirma, kiek kiekviena bendroji kompetencija yra svarbi socialinio darbuotojo darbe, ir antra, ar absolventai yra įgiję konkrečią kompetenciją. Apibendrintai, bendrųjų kompetencijų sąrašas buvo vertinamas kaip pakankamai išsamus. Įžvelgus panašumą, kai kurias kompetencijas buvo siūloma sujungti į vieną. Taip pat išsakyta keletas pastabų dėl kompetencijų formuluočių.

Pastaba: Dalis bendrųjų kompetencijų nebuvo aptartos interviu metu, todėl į lentelę įtrauktos tik tos kompetencijos, kurios buvo aptariamoms su ekspertais. 27 lentelėje Eilės Nr. nurodo darbdavių kiekybiniame tyrime atliktą kompetencijų rangavimą pagal svarbą, Kompetencijos Nr. - pirminį, neišranguotą sąrašą

27 lentelė. Bendrųjų kompetencijų sąrašo vertinimas

Kompetencijos Nr.	Eilės Nr.	Kompetencija	1 ekspertas	2 ekspertas	3 ekspertas	4 ekspertas
26	3	Gebėjimas veikti etiškai (etiniai išpareigojimai)	Nekomentavo.	Nekomentavo.	Nekomentavo.	Svarbi kompetencija. <i>„Labai svarbi kompetencija - ir nešališkumas čia išeina ir pagarba ir nediskriminavimas- tai visa tai, ką turėti: aiškias vertybes, nuostatas ir poziciją.“</i>
15	6	Gebėjimas priimti sprendimus				Gebėjimas dirbti savarankiškai ir gebėjimas priimti sprendimus panašios kompetencijos. <i>„Gebėjimas priimti sprendimus. Bet vėlgi šitas priklauso nuo bendros įstaigos kultūros- kiek yra leidžiama tuos sprendimus priimti. Tas susiję su gebėjimu dirbti savarankiškai.“</i>
13	16	Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas)				Labai svarbi kompetencija.
11	17	Kritinio ir savikritinio mąstymo gebėjimas				Labai svarbi kompetencija.

31	21	Lygių galimybių ir tolerancijos principo laikymasis				Labai svarbi kompetencija. Pakelti į 6 poziciją. „Manau, kad turėtų eiti iškart po tų penkių priekyje, kurie reikalingi individualiai darbui su klientu. Jeigu žmogus sugeba laikytis lygių galimybių ir tolerancijos principų, tai po to ir su klientu, ir su kolegomis, ir su kitų profesinių sričių specialistais bendravimas yra visai kitoks.“
30	22	Socialinis atsakingumas ir pilietiškumas			Teiktų daugiau svarbos.	Nekomentavo.
7	24	Informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimo įgūdžiai			Daugiau svarbos teiktų IT naudojimo įgūdžiams, nes vis daugiau dalykų perkeliama į elektroninę erdvę, tačiau pastebima, kad toks poreikis priklauso ir nuo įstaigos specifikos.	
20	25	Gebėjimas atsižvelgti į įvairovę ir daugiakultūriškumą			Nekomentavo.	Siūlo sujungti su 21 pozicijoje esančia kompetencija - tolerancija ir daugiakultūriškumas yra tolygu. „Tu turi būti tolerantiškas kitos kultūros rasei ir kitų atžvilgiu.“

25	26	Iniciatyvumas ir verslumas	Daugiau svarbos reikėtų skirti verslumui ir iniciatyvumui - socialinio darbo sėkmė ir įvairių projektų įgyvendinimas labai priklauso nuo socialinio darbuotojo iniciatyvumo.		Labai trūksta iniciatyvumo iš socialinių darbuotojų, daugelis pasidaro pasyvūs, nutyli savo nuomonę.	Verslumą siūlo keisti kūrybiškumu, naujų idėjų generavimu ir išteklių toms naujoms idėjoms radimu. (26 pozicijoje esančią kompetenciją sujungtų su 16 vietoje esančia kompetencija.) „ <i>Kaip aš suprantu verslumą- tai yra ne tiek savarankiškumo, kiek pelno, naudos siekimą. Ir naudos siekimas, jeigu jis pasitaiko, tai jis traktuojamas pas mus kaip koks korumpuotas dalykas. Tai gali būti tarnybinės etikos nesilaikymas su savo klientu, paslaugų gavėju. Jeigu tu kažkokios naudos iš to sieki, tai jau yra neetiška ir netgi nusikalstama. Plačiąja prasme verslumą mes savo klientus turėtume skatinti būti savarankiškais ir nepriklausyti nuo valstybinės socialinės paramos. Bet nemanau, kad tas verslumas čia bendroji kompetencija klientų atžvilgiu.</i> “
29	28	Įsipareigojimas saugoti aplinką	Nekomentavo.		Nekomentavo.	Siūlo keisti formuluotę. „ <i>Bet visur yra „gebėjimas“, o čia yra įsipareigojimas saugoti aplinką. Man atrodo, kad jis yra per siauras. Jeigu tą pačią prasmę mes turėtume... Gal ekologija galėtų pasakyti, ekosistemos... Šitą reikėtų prie bendrų. Pats žodis įsipareigojimas jau yra nebe kompetencija. Tai turi būti supratime, viduje, o ne įsipareigojimas.</i> “

6	29	Gebėjimas bendrauti užsienio kalba	Svarbi kompetencija, kuriai galėtų būti skiriama daugiau dėmesio. <i>„Svarbesnis turėtų būti ir gebėjimas bendrauti užsienio kalba.“</i>			Nekomentavo.
21	30	Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje	Svarbi kompetencija, kuriai skiriama per mažai dėmesio. <i>„Daugiau dėmesio reikėtų gebėjimui dirbti tarptautinėje arenoje - socialinis darbas Lietuvoje kol kas yra labai uždaras.“</i>			

4.2.5. Rekomendacijos studijų programų atnaujinimui

Pateikdami rekomendacijas socialinio darbo studijų programų atnaujinimui, darbdaviai-ekspertai rėmėsi savo asmenine profesine patirtimi socialinio darbo srityje, užsienio šalių pavyzdžiais. Rekomendacijos taip pat buvo grindžiamos atsižvelgiant į socialinio darbo studentų pasirengimą praktikai ir jos atlikimą darbovietėse. Be to, buvo pritarta kai kuriems absolventų pateiktiems pasiūlymams dėl socialinio darbo studijų programų atnaujinimo, kurie buvo išsakyti fokusuotų diskusijų grupių metu.

28 lentelė. Rekomendacijos studijų programų atnaujinimui

Ekspertas	Siūlymas
1 ekspertas	Skirti daugiau dėmesio socialinių problemų prevencijai. „Lietuvoje to labai trūksta, o tokie dalykai ateityje duotų efektyvių rezultatų.“
	Reikėtų daugiau dinamiškumo – dėstant tam tikrus dalykus, dėmesys paraleliai turėtų būti skiriamas ir praktikai (ypač dalykuose apie konkrečias klientų grupes). „Skaitant teorinį dalyką, skirti laiko praktikai.“
	Reikėtų daugiau iliustratyvumo – tai padėtų studentams efektyviau įsisavinti ir pritaikyti įgytas žinias. Kad teorinės žinios ir mokymo programa būtų iliustratyvesnės, aukštosios mokyklos turėtų labiau bendradarbiauti su įvairiomis socialinėmis institucijomis.
	Įvesti daugiau dalykų apie atskiras klientų grupes – „reikia daugiau specialiųjų, o ne bendrųjų žinių“.
	Magistrantūros studijos galėtų būti skirtos specializuotam darbui su konkrečia klientų grupe.
2 ekspertas	Pritaria absolventų siūlymui sudaryti studentams galimybę specializuotis, atsižvelgiant į platų socialinio darbuotojo darboviečių/klientų grupių spektrą. „Reikėtų nuo pirmo kurso šitą žiūrėti, tą mokymą sutvarkyti, tas praktikas. Tada praktikos būtų tik specializacijos vietoje.“
	Skirti daugiau dėmesio resursų panaudojimui teikiant pagalbą klientui/jų grupei. „Reikėtų skirti daugiau dėmesio gebėjimui naudotis vidiniais ir išoriniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kitais ištekliais. Tai socialinio darbuotojo pagrindiniai įrankiai.“
	Atsisakyti beprasmiškų ar nekokybiškų dalykų, juos tobulinti arba pakeisti kitais dalykais, praktika. „Būna, kad atsineša kokį tyrimą. Klausiu, iš kur atsinešėt. Nes netgi ne Lietuvos... Dėstytojai pasiruošia konspektus ir skaito tą patį jau „šimtą metų“. Tai nors ateitų čia pasižiūrėti, kurie dėsto daugiau tokiam praktiniam darbui. Mes turėtume teorines, o jie turėtų gyvenimiškas naujoves.“
	Skirti daugiau dėmesio projektų rašymui. „Gali būti kažkokie seminarai, gali būti atsiskaitymo forma, projektų konkursai. Idėjų čia labai daug gali būti. Tuos projektus galima vystyti ir padaryti kažkokį gerą projektą.“
	Reikia dokumentavimo dalyko, ugdančio gebėjimą rašyti buities tyrimo aktus, vesti asmenines bylas. „Byla yra visa ta eiga: kiek konsultavimų turi, konsultavimų grafikai, jeigu konsultavimas yra, įrašai turi būti, kaip seka yra, kaip problema išskaidoma, gabaliukais daroma. Taip per dokumentavimą išeina darbas su klientu. Tai yra geras dalykas.“
	Įvesti specializaciją trečiame, ketvirtame kursuose.
	Daugiau dėmesio skirti praktikai, kuri gali būti organizuojama keliais etapais ir būdais: bent metų trukmės savanorystės praktika, kuri išugdytų socialinį jautrumą; pirmo kurso studentams praktika kas mėnesį po savaitę arba praktika penktadieniais. Reikalingi praktikos kambariai stebėjimui, nes socialiniam darbuotojui sunkiau dirbti, kai šalia yra studentas.

	Į mokymo programas reikėtų integruoti "Socialinių paslaugų katalogą". „Ten yra tikslinės grupės, ten yra paslaugos, paslaugos sudėtis, teikimo vieta, institucijos. Jei būtų išsamiai dėstoma socialinių paslaugų teisė ir katalogas, tai ten būtų labai aiškiai sudėliotos visos rizikos grupės, nes socialinių paslaugų įstatyme jos yra apibrėžtos. Jei nėra probleminės srities, paslaugos nėra.“
	Į studijų programas įtraukti darbų saugos dalyką. „Į studijų programas turėtų būti įtrauktas savisaugos arba kitaip darbų saugos dalykas, kuris padėtų būsiamiems socialiniams darbuotojams saugiai teikti paslaugas ir valdyti stresines bei konfliktines situacijas, o tai yra būtina, nes socialinis darbas yra įtrauktas į pavojingiausių profesijų sąrašą Lietuvoje.“
	Aukštojoje mokykloje sukurti metodinį centrą, kuris teiktų konsultacijas su socialinio darbuotojo praktika susijusiais klausimais. „Kiekvienoje aukštojoje mokykloje turėtų būti metodinis centras, kur būtų susistemintos visos patirtys, naujausios galimybės, apibendrinta studentų praktikos metu įgyta patirtis. Šis metodinis centras būtų už praktiką atsakinga institucija, kuri studentams būtų didelis pagalbininkas studijų metu, kadangi čia studentas galėtų atgaivinti jau primirštas teorines žinias ir susipažinti su susistemintomis kitų patirtimis bei naujausiomis socialinių problemų sprendimo galimybėmis.“
	Turėtų būti daugiau kontrolės praktikantų atžvilgiu (domėtis praktikos eiga ir nauda).
	Magistrantūros programoje reikėtų skirti daugiau dėmesio gebėjimui analizuoti socialinės politikos klausimus, teikti pasiūlymus. „Jei jau aukštesnes pareigas nori eiti, matymo laukas turi būti platesnis.“
3 ekspertas	Pritaria absolventų siūlymui įtraukti keletą papildomų medicinos ir psichologijos dalykų.
	Reikėtų specializacijos pagal klientų grupę (pvz. 2 metai bendros teorijos, 2 metai – specializuotos).
	Nekokybiškų dalykų turi būti atsisakoma arba jie turi būti pakeisti kitais, praktika.
	Skirti daugiau dėmesio projektų rašymui (absolventai tokių įgūdžių neturi).
	Remtis užsienio patirtimi ir skirti daugiau dėmesio praktikai: du metai teorijos, du metai praktikos. Taip pat siūlo naudoti kuo daugiau simuliacinių situacijų.
	Suteikti galimybę studentui rinktis studijų dalykus: „reikėtų studentui suteikti galimybę pačiam pasirinkti kuo daugiau dalykų, pačiam susidėlioti studijų programą“.
	Magistrantūros studijose turėtų būti mokoma analizuoti socialinės politikos klausimus, teikti pasiūlymus „tiems, kas siekia dirbti ne tiesiogiai su klientais, kas sieks karjeros“.
4 ekspertas	Pritaria absolventų siūlymui įtraukti keletą papildomų medicinos ir psichologijos dalykų. „Tik ties turiniu reikėtų pagalvoti, kad tai nebūtų labai gilios studijos, o labiau informacinio lygmens.“
	Pritaria absolventų siūlymui sudaryti studentams galimybę specializuotis, atsižvelgiant į platų socialinio darbuotojo darboviečių/klientų grupių spektrą.
	Pritaikyti metodinę medžiagą Lietuvos atvejui, o ne akiai naudotis verstine literatūra. „Verstiniuose vadovėliuose pavyzdžiai neatitinka Lietuvos situacijos.“
	Į socialinio darbuotojo studijų programą įtraukti socialinių problemų prevenciją. „Į mokymosi procesą turi būti integruota socialinių problemų prevencija. Šią veiklą reikėtų perleisti nevalstybinėms organizacijoms. Šitos darbo srities svarba yra labai didelė. Bet jos dabar nespėjama dirbti, nespėjama susitvarkyti su socialinėmis problemomis. Čia dar ateities klausimas, kad šitos srities svarba tikrai iškilis ir tikrai mes turėsime atsigręžti į prevenciją.“
	Studentams skirti daugiau laiko praktikai studijų programose, daugiau kontroliuoti praktikos procesą ir skirti studentams apmokėjimą už

	praktikas, kad jie nebūtų priversti ieškoti papildomo pajamų šaltinio. „Reikia daugiau praktikos ir didesnės praktikos kontrolės. Įvesti apmokėjimą už praktiką.“
	Taikyti įvairius inovatyvius studijų metodus: „daugiau dinamikos: seminarai, tos video treniruotės ir pačių studentų filmuojamas... kad ir surežisuotas, suvaidintas kažkoks konsultavimas. Video treniruotės yra labai reikalingos ir veiksmingos.“
	Magistrantūros studijose skirti daugiau dėmesio socialinei politikai. „Reikėtų skirti daugiau dėmesio gebėjimui analizuoti socialinės politikos klausimus, teikti pasiūlymus. Šie įgūdžiai turi būti lavinami būtent magistrantūros studijose.“

